

Annastiina Kekäläinen

METSÄN SIIMEKSESSÄ
Teemallinen esiintymisasu ja työpaja-alusta
lastenkulttuuritoimintaan

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Joulukuu 2009

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 10.12.2009
Tekijä(t) Annastiina Kekäläinen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma Teatteripuvustus	
Nimeke METSÄN SIIMEKSESSÄ Teemallinen esiintymisasu ja työpaja-alusta lastenkulttuuritoimintaan		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa lastenkulttuuritoimintaan eri aisteja stimuloiva teemallinen esiintymisasu sekä sen kanssa työpajatoiminnassa käytettävä tilkkutäkkimäinen alusta. Halusin myös tuoda esille lastenkulttuuritoimintaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia alamme opiskelijoille. Tein yhteistyötä taidekasvattaja Tiina Kekäläisen kanssa, joka on kehittänyt Kuopiossa päiväkotien, koulujen ja kulttuurilaitosten yhteistyössä käytössä olevan Kulttuurikaruselli-taidekasvatusmallin.</p> <p>Suunnittelun jäsentämiseen käytin Lamb & Kallalin (1992) vaatetussuunnittelun kehysmallia. Erityisesti siihen sisältyvä FEA-malli auttoi työssäni, sillä lasten kanssa toimiminen sekä tavoitteena oleva monikäyttöisyys asettivat vaatteelle paljon erilaisia vaatimuksia toimivuuden, ilmaisun ja esteettisyyden puolesta. Aineistonkeruumenetelmänä käytin havainnointia sekä toteuttamaani Tunnetko vuodenajan -kokeilua, jossa havainnoin lasten reaktioita ja kykyä tunnistaa vuodenajat niitä kuvaavista materiaalinäytteistä.</p> <p>Aloitin työni tutustumalla Kulttuurikaruselli-taidekasvatusmalliin, sen arvoihin ja toimintaperiaatteisiin. Suunnittelin asun ja alustan metsäteemalla Kulttuurikarusellin vuoden 2008 - 2009 teeman Metsän siimeksessä innoittamana, joten hain inspiraatiota luontovalokuvista. Kehitin ideaani luonnosten ja materiaalikokeilujen avulla. Lopulta valmistin kuusipuvun, vuodenaika-asuteiden sekä alustan muodostaman kokonaisuuden luonnosten ja niistä saamani palautteen perusteella.</p> <p>Osia kokonaisuudesta käytettiin keväällä 2009 Kulttuurikarusellin toiminnassa ja valmis paketti jää heidän käyttöönsä. Kokonaisuuden valmistuttua järjestin myös viikon mittaisen testikäytön varmistuakseni sen toimivuudesta. Käyttäjiltä saamani palaute oli positiivista ja kaikki asua kokeilleet olivat kiinnostuneet käyttämään sitä myös jatkossa. Myös toimeksiantaja oli tyytyväinen lopputulokseen ja pienten korjausten jälkeen jatkokäyttöä kokonaisuudelle on tiedossa jo keväällä 2010. Kaikki FEA-malliin kerätyt vaatimukset täyttyivät kokonaisuuden osissa ja lopputulos vastasi suunnitelmia ja tehtävänantoa.</p>		
Asiasanat (avainsanat) Esiintymisasu, havainnointi, lastenkulttuuri, teemallisuus, vaatetussuunnittelun kehysmalli.		
Sivumäärä 75 s. + liitteet 4 s.	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Satu Kivimäki, Seija Silvennoinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Tiina Kekäläinen, Kulttuurikaruselli	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 10.12.2009
Author(s) Annastiina Kekäläinen	Degree programme and option Degree Programme in Design Theatre Costume Design	
Name of the bachelor's thesis METSÄN SIIMEKSESSÄ (In the Heart of the Woods) A Themed Costume and Workshop Quilt for Children's Cultural Activities		
Abstract <p>The aim of this bachelor's thesis was to design and produce a themed costume that stimulates various senses, accompanied by a quilt to be used in children's cultural workshops. I also wanted to promote children's cultural activities and the possibilities they have to offer students in our field of study. I collaborated with Art Pedagogue Tiina Kekäläinen who has developed an art education model called <i>Kulttuurikaruselli</i> (<i>Culture Carousell</i>), which is used in the collaboration between nurseries, primary schools and cultural institutions in Kuopio.</p> <p>I used the Conceptual Framework for Apparel Design by Lamb & Kallal (1992) to structure the design process. Especially the FEA consumer needs model was useful because working with children as well as the goal of multifunctionality set a lot of different requirements in terms of functionality, expressiveness and aesthetic character. The data collection method was observation and the <i>Do you know the season</i> experiment, where I observed the children's reactions and their ability to recognize seasons from material samples describing them.</p> <p>I began the work by getting to know the <i>Kulttuurikaruselli</i> art education model, its values and principles. I designed the costume and the quilt with a forest theme inspired by the <i>Kulttuurikaruselli</i> 2008 - 2009 theme which was In the Heart of the Woods. I looked for inspiration in nature photography. I developed my idea with sketches and material experimentations. Eventually I produced a pine tree costume, seasonal accessories and the quilt based on my sketches and the feedback I had received on them.</p> <p>Some of the pieces were used in <i>Kulttuurikaruselli</i> activities in spring 2009 and the whole package will remain in their use. Once all the pieces were finished I organized a test week to make sure the package was functional. The feedback I received from the users was positive and everyone was interested in using it again. The client was also pleased with the outcome and with minor alterations the product will be used again already in spring 2010. All the requirements gathered in the FEA model were met and the final product corresponded to the design and the assignment.</p>		
Subject headings, (keywords) Costume, children's culture, the Conceptual Framework for Apparel Design, observation, theme,.		
Pages 75 pgs + appendices	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Satu Kivimäki, Seija Silvennoinen	Bachelor's thesis assigned by Tiina Kekäläinen, Kulttuurikaruselli	

SISÄLTÖ

1	KOHTI METSÄN REUNAA	1
2	VAATETUSSUUNNITTELUN KEHYSMALLI	2
3	POLKUA VALITESSA	5
3.1	Tehtävänanto.....	5
3.2	Kulttuurikaruselli-taidekasvatusmalli.....	5
4	HENGITÄ RAIKASTA METSÄILMAA	6
4.1	Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä	6
4.2	Tutkimuksen toteutus ja aineiston analysointi.....	8
4.2.1	Musiikkileikkikouluopettajien havainnointi	8
4.2.2	Tunnetko vuodenaajan -kokeilu	12
4.3	FEA-malliin koottu tieto.....	16
4.3.1	Käyttäjä.....	16
4.3.2	Kulttuuri.....	18
4.3.3	Ilmaisevuus	21
4.3.4	Toimivuus	22
4.3.5	Esteettisyys	23
5	POLKUA PITKIN METSÄN SYDÄMEEN	25
5.1	Alustavat ideat	26
5.2	Ideoiden jatkojalostus	31
5.2.1	Kuusipuku	32
5.2.2	Vuodenaika-asusteet ja alusta	36
5.3	Kuusipuvun, asusteiden ja alustan valmistus	48
6	METSÄN SIIMEKSESSÄ.....	60
6.1	Valmiin kokonaisuuden tarkastelu	60
6.2	Testikäyttö	63
6.3	Kuusipuvun käyttö Kulttuurikaruselli-toiminnassa.....	68
6.4	Arviointi FEA-malliin peilaamalla.....	71
7	POHDINTAA	73

LÄHTEET

LIITTEET

1 KOHTI METSÄN REUNAA

Deep into the woods we'll go hand in hand.
Let the woods close about us, let the world outside be lost –
And let us find that Secret City lost so long ago –
In the heart of the woods.

-Wesley Curtright

Olin kiinnostunut tekemään opinnäytetyötäni lastenkulttuuritoimintaan liittyen, koska olen työskennellyt paljon lastenkulttuurin parissa taideleireillä ja -työpajoissa. Lisäksi minulla on läheisiä kontakteja alan toimijoihin. Lastenkulttuuri kiinnostaa myös siksi, että koulussa tehdään aika vähän projekteja alalle. Haluaisin myös tuoda esille lastenkulttuuritoimintaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia oman alamme opiskelijan näkökulmasta. Ensimmäiset ajatukset projektista syntyivät elokuussa 2008, kun keskustelin asiasta ensimmäistä kertaa Tiina Kekäläisen kanssa. Pohdimme yhdessä, mikä työni aihe voisi olla, ja hän ehdotti työpajaohjaajan asua vetämäänsä Kulttuurikarusellitoimintaan liittyen. Asussa lähdettäisiin liikkeelle tuleva talven Metsän siimeksessä -teemasta. Minulle oli tärkeää, että valmistamani tuote tulisi tarpeeseen ja olisi käyttökelpoinen myös jatkossa. Metsä on aina ajankohtainen ja siihen liittyvää materiaalia kuten satuja, lauluja ja loruja löytyy loputtomasti. Olin innoissani projektista ja se tuntui luontevalta ja sopivan haastavalta. Lisäksi asuun liittyvän teeman vuoksi saisin hyödynnettyä projektissa teatteripuvustuksen opintojani.

Opinnäytetyöni tavoitteeksi tuli suunnitella ja valmistaa lastenkulttuuritoimintaan eri aisteja stimuloiva teemallinen ja moniaistinen esiintymisasu sekä sen kanssa työpaja-toiminnassa käytettävä tilkkutäkkimäinen alusta. Kokonaisuuden on tarkoitus hyödyttää monien eri alojen lastenkulttuuritoimijoita. Suunnittelen asun ja alustan metsäteemalla Kuopion kulttuuripalvelukeskuksen Kulttuurikarusellin vuoden 2008 - 2009 teeman Metsän siimeksessä innoittamana. Teema sopii helposti monille eri tahoille ja on helposti integroitavissa esimerkiksi jo olemassa oleviin näyttelyihin kuten Kuopion museon ja taidemuseon perusnäyttelyihin. Asun sekä alustan avulla voi tehdä satutunneista, musiikkituokiosta ja museokäynneistä moniaistisia kokemuksia. Alusta on vilttinä tai seinävaatteena toimiva apuväline, joka täydentää esiintymisasua ja auttaa tunnelman luomisessa ja antaa virikkeitä toimintaan. Kokonaisuudesta tulee helposti siir-

reltävä sekä monissa ympäristöissä toimiva ja se antaa kokemattomalle työkaluja työskennellä lasten kanssa.

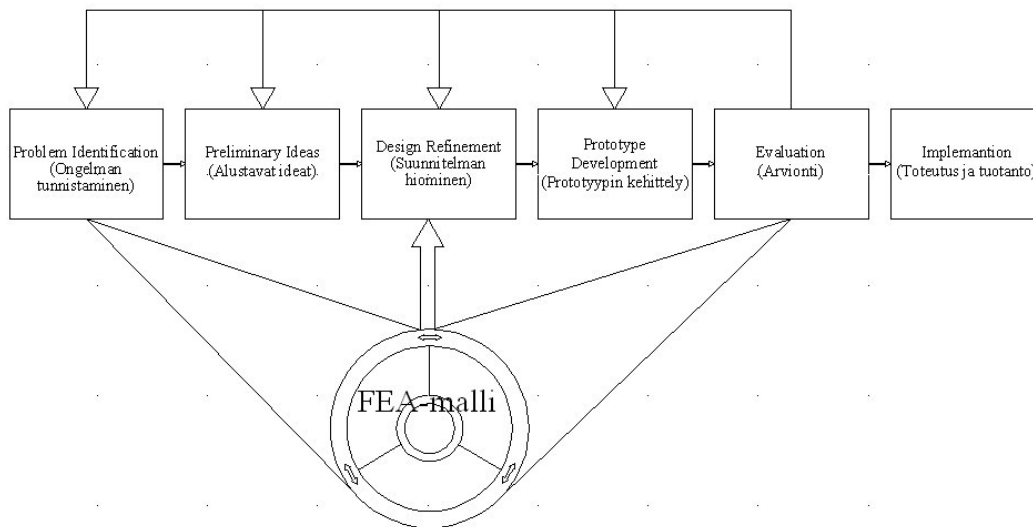
Teen yhteistyötä taidekasvattaja Tiina Kekäläisen kanssa, joka on kehittänyt Kuopiossa päiväkotien, koulujen ja kulttuurilaitosten yhteistyössä käytössä olevan Kulttuurikaruselli-taidekasvatusmallin. Asua on tarkoitus käyttää keväällä 2009 Kulttuurikarusellin toiminnassa kirjaston satutunneilla, musiikkityöpajoissa sekä kevään huipentavassa konsertissa. Tämän jälkeen kokonaisuus jää Kulttuurikarusellin käyttöön. Kokonaisuuden toinen tärkeä käyttäjäryhmä ovat päiväkodit, joilla on vähän resursseja hankkia rekvisiittaa tai suunnitella ohjelmaa. Päiväkodit saavat lainata tätä kokonaisuutta, joka sisältää vinkkejä ja välineitä toimintaan. Asun arvo kasvaa edelleen, kun suunnittelemani kokonaisuuteen lisätään teeman mukaista tekemistä kuten Kulttuurikarusellin metsäsalkku ja vinkkejä teeman työstämiseen musiikin, liikunnan ja kuvataiteen avulla. Laajemman teeman ja pedagogisen kokonaisuuden arvo on heille näin suurempi kuin pelkän asun.

Suunnittelutyössä käytän apuna Lamb & Kallalin (1992) Vaatetussuunnittelun kehysmallia. Mielestäni malli sopii hyvin työhöni. Sen avulla pystyn jäsentelemään hyvin suunnitteluprosessiani, sillä uskon kaikkien mallin vaiheiden tulevan esille oman prosessini aikana. Erityisesti siihen sisältyvä FEA-malli auttaa suunnittelussa, sillä lasten kanssa toimiminen sekä tavoitteena oleva monikäyttöisyys asettavat vaatteelle paljon erilaisia vaatimuksia juuri toimivuuden, ilmaisun ja esteettisyyden puolesta. Aineiston keräämiseen käytän havainnointia. Käyn seuraamassa mm. musiikkileikkikoulutunteja ja keskustelen opettajien sekä kulttuurilaitosten henkilökunnan kanssa.

2 VAATETUSSUUNNITTELUN KEHYSMALLI

J. M. Lambin ja M. J. Kallalin (1992) kehittämä vaatetussuunnittelun kehysmalli (A Conceptual Framework for Apparel Design) on suunnitteluprosessia kuvaava malli (kuvio 1), jossa vaatetussuunnittelu nähdään luovana ongelmanratkaisuprosessina. Se on käyttäjälähtöinen suunnittelumalli, jonka lähtökohtana ovat käyttäjän tarpeet ja toiveet. Malli on kehitetty ensisijaisesti vaatetussuunnitteluun ihmisryhmille tai yksittäisille ihmisille, joilla on vaatteelle erityistarpeita esimerkiksi työnkuvan, vamman tai harrastuksen myötä. Prosessin vaiheet ovat mallin mukaan *ongelman tunnistus, alkuideat, idean jalostus, prototyypin kehitys, arviointi* ja lopuksi *toteutus ja tuotanto*.

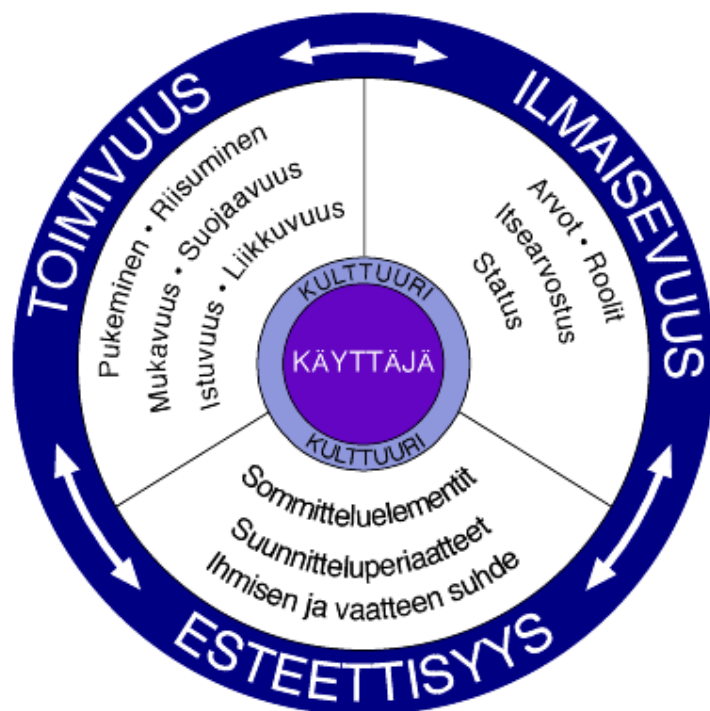
Suunnittelun lähtökohtia kuvaava FEA-malli on olennainen osa koko suunnitteluprosessia ja siihen palataan prosessin eri vaiheissa.

KUVIO 1. Vaatetussuunnittelun kehysmalli (Lamb&Kallal 1992)

Lamb&Kallalin (1992, 42 - 43) mukaan prosessi alkaa *ongelman tunnistuksesta* (Problem Identification), jonka aikana suunnittelun lähtökohdat kerätään FEA-malliin (kuvio 2). FEA-mallissa käyttäjän tarpeet on jaettu kolmeen osa-alueeseen: *toimivuus* (functional), *ilmaisevuus* (expressive) ja *esteettisyys* (aesthetic). Malli auttaa ottamaan huomioon kaikki tarpeet tasapuolisesti. Ajatuksena on, etteivät vaateen ominaisuudet ole toisiaan poissulkevia. Malli sopii mielestäni oivallisesti myös teatteripukusuunnitteluun, jossa lavalla toimiminen ja puvun välittämä viesti asettavat vaatteille paljon vaatimuksia. Vaarana on, että ilmaisu ja esteettisyys korostuvat käytettävyyden kustannuksella. Opinnäytetyöhöni malli sopii erityisen hyvin, kun yritetään yhdistää lasten kanssa työskentelyn vaatima toimivuus teeman vaatimaan ilmaisuun ja vielä saada aikaan esteettisesti miellyttävä asu.

FEA-mallin kokoaminen aloitetaan tutustumalla käyttäjään ja kartoittamalla tämän tarpeet ja toiveet, jotka toimivat suunnittelun lähtökohtina. Malli ottaa huomioon myös käyttäjää ympäröivän kulttuurin, jonka vaikutus käyttäjään on merkittävä, vaikka ei välttämättä ilmeinen. Suunnittelijan tulee olla tarkkaavainen kulttuurin vaikutuksille käyttäjän tarpeita pohtiessaan. (Lamb&Kallal 1992, 42 - 43.) Lähtökohdat kerätään osa-alueittain FEA-mallin kaavioon (kuvio 2), jossa käyttäjä on keskellä kulttuurin ympäröimänä ja tarpeet osa-alueittain ympyrän kehällä.

KUVIO 2. FEA-malli (Lamb&Kallal 1992) Suomennos Koskennurmi-Sivonen.

Seuraavaksi vuorossa on *alkuideointi* (Preliminary Ideas) ja sen jälkeen *idean jalostus* (Design Refinement). Ideoiden jalostusvaiheessa alkuideoita verrataan suunnittelun lähtökohtien kanssa ja tutkimalla FEA-mallia päätetään, mitä osioita mahdollisesti painotetaan, jos jostain pitää tinkiä. Idean jalostuksen jälkeen siirrytään *prototyyppiin* (Prototype Development), minkä jälkeen *arviointiin* (Evaluation), jota tosin tapahtuu jo prosessin kaikissa aikaisemmissakin vaiheissa. Arvioinnissa peilataan lopputulosta FEA-mallissa oleviin suunnittelun lähtökohtiin ja arvioidaan prosessin onnistumista. Viimeinen vaihe on *toteutus ja tuotanto* (Implementation) (Lamb&Kallal 1992, 44), jonka olen jättänyt pois omasta prosessistani, sillä valmistamani kokonaisuus on uniikkikappale, joka siis syntyy jo prototyypivaiheessa.

Työssäni *ongelman tunnistukseen* kuuluu tehtävänanto ja taidekasvatusmalli sekä havainnoimalla tekemäni tutkimus, joita selvitän luvuissa 3 ja 4. Lisäksi esittelen oman sovellukseni FEA-mallista, johon olen koonnut edellä mainituin keinoin keräämäni suunnittelun lähtökohdat. *Alustavat ideat, ideoiden jatkojalostus* ja *prototyyppi* -vaiheet esittelen luvussa 5. Nämä vaiheet sisältävät ideoinnin ideataulujen avulla, luonnostelun, materiaalikokeilut sekä valmistuksen. Lopputuloksen ja prosessin arvi-

ointi seuraa kappaleissa 6 ja 7, joissa arvionsa antavat sekä koekäyttäjät että toimeksiantaja.

3 POLKUA VALITESSA

Tarkastelen seuraavassa projektiin vaikuttaneita lähtökohtia, jotka ovat toimeksiantajaltani taidekasvattaja Tiina Kekäläiseltä saamani tehtävänanto sekä hänen kehittämänsä Kulttuurikaruselli-taidekasvatusmallin toimintaperiaatteet ja arvot.

3.1 Tehtävänanto

Kesällä 2008 keskustelin Kekäläisen kanssa, ja hän ehdotti opinnäytetyöni aiheeksi Kulttuurikaruselli-toimintaan liittyen työpajaohjaajan asua, josta olisi hyötyä sekä tulevan talven 2008 - 2009 toiminnassa että jatkossa. Jo silloin oli tiedossa talven teema Metsän siimeksessä ja totesimme, että metsäteema olisi jatkonkin kannalta erittäin toimiva. Halusimme, että valmis tuote olisi yksinään toimiva kokonaisuus, jota eri tahot voisivat käyttää, ja saimme ajatuksen asuun liittyvästä alustasta, jota voisi käyttää työpajoissa ja muussa toiminnassa asun kanssa.

Tarkemmin pureuduimme aiheeseen lokakuussa 2008, jolloin aloimme keskustella vaatteelle asetettavista vaatimuksista. Vaatimuksia tuli paljon niin toimivuuden, ilmeisyyden kuin esteettisyydenkin osalta. Kekäläinen (2008) toivoi asun muuttuvan vuodenaikojen mukaan ja johdattavan lapsen metsän siimekseen. Asu olisi esiintymisasu, mutta myös työvaate, joten toimivuus nousisi tärkeään osaan. Vaatteelle esitettyjä vaatimuksia käsitellen tarkemmin FEA-mallin yhteydessä (ks. luku 4.3).

3.2 Kulttuurikaruselli-taidekasvatusmalli

Kulttuurikaruselli on Kuopion kulttuuripalvelukeskuksen taidekasvatustoimintaa, joka luo eri kulttuurilaitosten ja -toimijoiden välille moniaistisia ja toiminnallisia kokonaisuuksia, jotka on koottu erilaisten vuosittain vaihtuvien teemojen ympärille. Teema yhdistää eri taiteenalat ja innostaa lapsia yhdessä perheensä tai opetusryhmänsä kanssa tutustumaan eri kulttuurilaitoksiin. Toiminta on suunnattu erityisesti alle kouluikäisille, mutta on sovellettavissa myös vanhemmille lapsille.

Kulttuurikaruselli-toimintaan kuuluu myös päivähoitohenkilöstön koulutusta. Koulutuksissa opastetaan hyödyntämään kaupungin kulttuuripalveluja monipuolisesti ja käyttämään eri taiteenalojen ilmaisukeinoja lasten kanssa toimiessa. Sekä päivähoitohenkilöstöä että vanhempia auttavat Kulttuurikarusellin nettisivuilta (<http://kulttuurikaruselli.kuopio.fi>) löytyvät vinkit ja ideat metsäteemojen monipuoliseen työstämiseen ennen kulttuurilaitosvierailuja ja niiden jälkeen. Sivuilta löytyy myös syventävää tietoa museoiden perusnäyttelyistä ja Kulttuurikarusellin tarjoamien tapahtumien sisällöistä. (Kulttuurikaruselli 2008.)

Kulttuurikarusellin talven 2008 - 2009 teemana on Metsän siimeksessä. Teemavuoden aikana kulttuurilaitoksissa tarkastellaan suomalaista metsää monipuolisesti eri näkökulmista. Päiväkodeissa kiertävien metsäsalkkujen avulla ja eri taiteenalojen kautta katsellaan metsää kasvillisuutta, eläimiä, metsän satoa, metsästä saatavaa toimeentuloa sekä taruja ja mytologiaa käsittelevien otsikoiden alla. Syksyllä keskitytään päivähoitohenkilöstön koulutuksiin eri kulttuurilaitoksissa ja kevään aikana on tiedossa konsertti ja siihen liittyviä työpajoja sekä kirjastoissa metsäaiheisia satutunteja. (Kulttuurikaruselli 2008.)

4 HENGITÄ RAIKASTA METSÄILMAA

Asun ja alustan suunnittelua varten kerään tietoa pääosin havainnoimalla musiikkileikkikouluryhmiä sekä -opettajia. Havainnointiin liittyy myös ryhmien kanssa tekemäni Tunnetko vuodenajan -kokeilu. Kokoan saamani tulokset suunnitteluni lähtökohdiksi omaan sovellukseeni FEA-mallista.

4.1 Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä

Käytän havainnointia aineistonkeruumenetelmänä useassa eri tilanteessa. Havainnoin lasten käyttäytymistä ja opettajan liikkumista kahden eri opettajan musiikkileikkikoulutunneilla sekä käyn seuraamassa Kuopion kaupunginkirjaston satutuntia.

Anttilan (1998, 218, 221) mukaan havainnot kertovat, mitä ihmiset tekevät, miltä asiat näyttävät tai tuntuvat eivätkä sitä, mitä ihmiset *sanovat* niiden olevan. Havaintojen tekemisen tulee olla systemaattisesti suunniteltua ja saatava tieto tulee koota systemaattisesti. Havaintoja tehdään ”todellisissa elämäntilanteissa”, minkä vuoksi erityi-

nen ennakkosuunnittelu on tarpeen, jotta koottava tieto on luotettavaa ja tarkkaa. Saa-dakseen tarkan käsityksen siitä, mitä havainnot kertovat, tulee tutkijalla olla paljon sellaista taustatietoa, jota itse havainto ei suoraan osoita. Yksi havainnointimenetelmän eduista on, ettei se ole riippuvainen kohteen motivaatiosta tai halukkuudesta eikä se myöskään ole sidottu verbaaliin kommunikointiin. Tästä syystä havainnointi käykin mielestäni erinomaisesti lasten parissa tehtävään tutkimukseen. Välillä lasten verbaalinen kommunikointi on hyvinkin oivaltavaa ja tarkkaa, totuushan kuullaan lasten suusta, mutta välillä taas hyvinkin vaikeaselkoista ja täysin asian vierestä menevää. Tämän huomaa esimerkiksi uutisten loppukevennyksissä tehtävissä lasten haastatteluisissa, joissa haastateltava ei joko sano mitään tai välillä puhuu aivan puuta heinää.

Tämän tutkimuksen tapauksessa on kysymys kokonaisvaltaisesta tapahtumien ja käyttäytymisen kuvauksesta. Käytän *löyhästi strukturoitua* eli kevyesti ennalta jäsenneiltyä *avointa suoraa havainnointia* Anttilan (1998, 219 - 220) mukaan, mikä tarkoittaa sitä, että havainnointi tapahtuu aitojen tapahtumien parissa niin, että havaittavat tietävät tutkijan olevan läsnä. Strukturoitu havainnointi puolestaan merkitsee sitä, että tutkimusongelma jäsennellään ennen varsinaista havainnointia. Strukturoidun havainnoinnin käyttö vaatii, että tutkittavasta alueesta on jo ennestään tietoa, jotta voidaan päättää, mitä ja milloin havainnoidaan. Havainnointini ollessa vain löyhästi strukturoitua jätän pois strukturoituun havainnointiin kuuluvan havainnointilomakkeen ja mitta-asteikon laatimisen. Laadin kuitenkin ongelman mukaisen luokittelun, joiden mukaisesti havainnointi etenee. Laitimani luokittelu perustuu tavoitteeseen tutkia lasten kanssa työskentelevän henkilön liikkumista ja käyttäytymistä opetustilanteessa sekä lasten reaktioita vuodenaikoja kuvaaviin abstrakteihin materiaalikokeiluihin. Otan huomioon myös FEA-mallin osa-alueet. Havainnoitavat teemat tulevat esille kurssiiville seuraavassa kappaleessa.

Musiikkileikkikoulutuntien havainnoinnin tavoitteena on tutkia *opettajan työvaatetusta* sekä opetuksen aikana tapahtuvaa *liikkumista*, minkä jälkeen analysoin liikkumisen vaatteelle asettamia vaatimuksia. Tavoitteena on myös seurata *lasten käyttäytymistä suhteessa opettajaan* ja tämän *vaatetukseen* esim. roikkuvatko lapset vaatteissa, pyyhkivätkö nenää opettajan lahkeeseen tms. Tarkoitukseni ei ole analysoida joka ikistä tehtyä liikettä ja sen liikerataa vaan saada yleiskäsitys pienten lasten kanssa työskentelevän liikkumisesta. Osana havainnointia suoritan musiikkileikkikouluryhmille Tunnetko vuodenaajan -kokeilun tutkiakseni lasten *kykyä tunnistaa vuodenaajat* materiaali-

kokeilutilkuista. Kokeilun aikana havainnoin opettajan sijaan lapsia, heidän *reaktioita*an tilkkuihin ja niistä *syntyviä ajatuksia* sekä *keskustelua*.

Anttilan (1998, 224) mukaan havainnointia ”voidaan käyttää täydentävänä menetelmänä tilanteessa, josta on saatu alustavaa tietoa muulla tavoin ja halutaan nähdä, miten on todellisen tilanteen laita”. Olen itse työskennellyt paljon lastenleireillä ja ollut mukana työpajoissa ja musiikkileikkikoulutunneilla, joten minulla on hyvä käsitys lasten käyttäytymisestä opetustilanteissa. Haluan kuitenkin tämän havainnoinnin avulla varmistaa käsitysteni totuudenmukaisuuden sekä sen, etteivät tietoni ole yksipuolisia, vaan niissä yhdistyvät useiden musiikkileikkikouluopettajien opetustyyli- ja -tavat.

Pääasiassa toteutan dokumentoinnin tekemällä kenttämuistiinpanoja. Anttilan (1998, 225 - 227) mukaan kenttämuistiinpanoilla tarkoitetaan ”sellaisen kulttuurisen aineiston keräämistä, joka voi tapahtua ensisijaisesti tutkijan omina muistiinpanoina, päiväkirjoina yms.” Muistiinpanoja voi tehdä pelkkinä havaintoina ilman tulkintaa tai tulkintaehdotuksina, joihin voi palata analyysin aikana. Paljaat havainnot pitää kuitenkin pystyä erottamaan omista tulkinnoista. Kenttämuistiinpanot tulisi tarkistaa ja täydentää välittömästi, sillä niiden tuoreus on pätevän täydentämisen kannalta olennaista.

Havainnoinnin lisäksi tarkoituksena on keskustella molempien opettajien kanssa vahvistaakseni havainnoimani tiedon vastaavan ns. ”normaalista tilannetta”. Esimerkiksi sen, käyttäytyivätkö lapset rauhallisemmin tai villimmin, kun tilassa oli ulkopuolinen tai sen, pukeutuivatko opettajat itse eritavoin, kun tiesivät vieraan tulevan tunneille.

4.2 Tutkimuksen toteutus ja aineiston analysointi

4.2.1 Musiikkileikkikouluopettajien havainnointi

Halusin havainnoida lasten kanssa työskenteleviä henkilöitä ja otin esimerkiksi musiikkileikkikoulun opettajan. Valitsin havainnoitavakseni kaksi hyvin eri-ikäistä ja

erimittaisen työhistorian omaavaa opettajaa saadakseni erilaiset näkökulmat musiikki-leikkikoulunopettajien työskentelystä. Nuorempi opettaja on noin 30-vuotias ja on opettanut 5 vuotta. Vanhempi on puolestaan noin 50-vuotias ja opettanut jo 25 vuotta. Molemmat toimivat opettajina Kuopion konservatoriossa, joten edellytykset työnteolle pitäisi olla jokseenkin samat, vaikka opetustilat heillä ovatkin erilaiset. En kuitenkaan usko, että tila vaikuttaa kovin paljon asioihin, joita havainnoin. Vierailuni sovin molempien tunneille samalle viikolle helmikuussa 2009. Ajoitin opettajien havainnoinnin 4- ja 5-vuotiaiden ryhmien opetustilanteisiin. Tämän ikäiset lapset edustavat mielestäni hyvin suunniteltavan vaateen käyttöön liittyvän toiminnan kohderyhmää. Molemmilla opettajilla oli vierailupäivänäni yksi 4-vuotiaiden sekä yksi 5-vuotiaiden ryhmä, joten sain havainnoitavakseni molemmilta opettajilta mahdollisimman samantilaiset tilanteet.

Ensimmäinen havaintotilanne oli nuoremman opettajan 5-vuotiaiden ryhmä. Ryhmässä oli 9 lasta. Opettajalla oli päällään *korkeavyötäröiset farkut, musta trikoopaita* sekä *tossut*. Menin tunnille ja minut esiteltiin ryhmälle. Menin istumaan luokan seinustalla olevalle penkille. Lapset eivät reagoineet minuun erityisesti ja pian he eivät edes kiinnittäneet minuun mitään huomiota. Tunti alkoi aloituslaululla, jonka aikana opettaja *istui* ja soitti pianoa. Lapset lauloivat vuorollaan soolon, jonka jälkeen muut toistivat hänen laulaessaan tekemän liikkeen. Seuraavaksi vuorossa oli musiikkiliikuntaa cd:ltä tulevan musiikin säestyksellä. Opettaja *kyykistyi* laittamaan soittimen päälle ja tuli lasten seuraksi liikkumaan piiriin. Piirissä *käveltiin, hypittiin ja juostiin*. Sitten leikittiin lintuja ja opettajakin ”lenteli” *käden levällään* ympäri luokkaa, minkä jälkeen kaikki *istuivat lattialle* soittamaan rytmisoittimia. Jakaessaan soittimia opettaja *kyykisteli ja kumarteli*.

Toinen havaintotilanne oli nuoremman opettajan 4-vuotiaiden ryhmä, jossa oli 10 lasta. Opettajalla oli päällään samat vaatteet kuin ensimmäisessä havaintotilanteessa. Istuin penkillä luokan seinustalla seuraamassa tuntia. Tunti alkoi alkulaululla, jonka aikana opettaja *istui* ja *soitti pianoa* sekä liikkui lasten mukana: *hyppi, taputti, kyykistyi*. Seuraavaksi lapsille jaettiin rummut ja he *istuivat* opettajan kanssa *lattialle* rummuttamaan. Opettaja rummutti lasten kanssa. *Käsiä nostettiin ylös* pään päälle ja sitten taas alas. Musiikkiliikuntaosuudessa opettaja *tanssi* ja *pomppi* lasten kanssa. Lopuksi lapset laitettiin ”pupunpesään nukkumaan”. Opettaja *veti lattiaa pitkin* lapsia pesään ja toisia hän joutui *nostelevaankin*.

Kolmas havaintotilanne oli vanhemman opettajan 4-vuotiaiden ryhmä. Opettajalla oli päällään väljät pellavahousut, t-paita sekä villasukat. Tunti alkoi alkulaululla, jonka aikana opettaja *istui* pianon ääressä ja lauloi. Sitten hän siirtyi lasten kanssa *lattialle istumaan*. Musiikkiliikuntaosiossa opettaja *juoksi* piirissä lasten kanssa. Kun rauhoituttiin laulamaan ja soittamaan, opettaja *istui tuolilla* ja *kyykistyi* välillä *ojentamaan ja ottamaan vastaan* soittimia. Sitten opettaja pyysi minua osallistumaan tunnin pitämiseen, ja toteutin Tunnetko vuodenajan –kokeilun (luku 4.2.2). Kokeiluni aikana opettaja *istui* lasten kanssa *lattialla*. Lopussa opettaja ”veti” lapset lattiaa pitkin kasaksi, jossa lasten jalat olivat päällekkäin.

Neljäs havaintotilanne oli vanhemman opettajan 5-vuotiaiden ryhmä. Opettajalla oli yllään samat vaatteet kuin kolmannessa havaintotilanteessa. Tunti alkoi alkulaululla, jonka aikana opettaja *istui* pianon ääressä ja lauloi. Seuraavaksi opettaja kävi lasten kanssa läpi nuottimerkkejä *tuolilla istuen*. Lopputunti meni Tunnetko vuodenajan -kokeilun merkeissä, jonka aikana opettaja enimmäkseen *istui* lasten kanssa *lattialla*. Ryhmässä oli kehitysvammainen tyttö, jota opettaja joutui *nostelevaan* ja *pitämään sylissä* tunnin aikana.

Havainnoimieni opettajien opetustyyli ja käyttäytyminen poikkeisivat toisistaan jonkin verran. Molemmat opettajat kuitenkin liikkuivat paljon tuntien aikana, nuorempi opettaja hieman enemmän. Huomasin myös että 4-vuotiaiden ryhmän kanssa molemmat opettajat joutuivat liikkumaan mukana huomattavasti enemmän kuin 5-vuotiaiden kanssa, jotka toimivat musiikkiliikuntaosioissa itsenäisemmin. Molemmat opettajat ovat minulle ennestään tuttuja, joten en usko heidän muuttaneen käytöstään paikalla oloni vuoksi. Myöskään lapset eivät mielestäni häiriintyneet läsnäolostani. Kumpikaan opettaja ei myöskään maininnut ryhmänsä käyttäytyneen tavallisesta poikkeavasti. Poikkeaman tuloksiin aiheutti kuitenkin yhdessä ryhmistä ollut kehitysvammainen tyttö, joka ei käyttäytynyt ikäiselleen tyypillisesti. Opettaja joutui pitämään häntä sylissä ja rauhoittamaan häntä fyysisellä kontaktilla, mikä ei havaintojeni mukaan ole enää tyypillistä 4-5 -vuotiaiden lasten kanssa. Muuten opettajat eivät juuri joutuneet ottamaan lapsiin fyysistä kontaktia, eivätkä lapsetkaan tarttuneet kiinni opettajaan tai tämän vaatteisiin.

Keskustelin havainnoinnin jälkeen vielä molempien opettajien kanssa tunnin tapahtumista sekä työvaatetuksesta yleensä. Keskustelut tukivat havaintojani. Opettajilla oli ollut havaintotilanteissa päällä tyypilliset työvaatteensa lukuun ottamatta vanhemman opettajan jalkineita. Yleensä hän pitää kannallisia jazztossuja, ei villasukkia. Myös opettajan liikkuminen havainnoiduilla tunneilla kuvasi heidän kertomansa mukaan hyvin opetustilanteissa normaalisti tapahtuvaa liikkumista. Kun lisään havaintoihini aikaisemmat kokemukseni lasten kanssa työskentelystä, omaan mielestäni hyvän yleiskäsityksen lasten kanssa työskentelyn aiheuttamista erityisvaatimuksista vaatetukseen. Havaintoni tukivat myös Kekäläisen (2008) mielipiteitä vaateen vaatimuksista. Analysoidessani aineistoa luokittelin sen havainnoinnin ja keskustelujen pohjalta kolmeen luokkaan, joiden avulla jäsensin vaatteelta vaadittavia ominaisuuksia. Luokat ovat *vaatteen malli, materiaali ja väri* sekä *yksityiskohdat ja asusteet*.

Vaatteen malli

Opettajien liikkuminen oli monipuolista. Erityisesti he istuivat lattialla, kyykistelivät sekä kumartelivat. Myös vauhdikkaampaa liikkumista kuten tanssimista, juoksemista ja hyppimistä esiintyi. Opettajat tekivät käsillään paljon tuntien aikana. Käsien liikkeet vaihtelivat laajoista kaarista tarkkuutta vaativaan työskentelyyn kuten pianon soittamiseen. Liikkuminen vaatii vaatteilta väljyyttä tai joustavuutta laajoille liikeraidoille erityisesti kädenteillä. Vaate ei saa kiristää tai puristaa. Erityisesti alaosan vaatetukseen tulee kiinnittää huomiota, ettei se jokaisella kumartumisella ja kyykistymisellä kiristä tai valu vyötäröltä alaspäin. Yläosan tulee olla tarpeeksi pitkä, ettei se puolestaan nouse paljastaen selkää. Pitkät tai leveät hihat vaikeuttaisivat työskentelyä huomattavasti. Lyhyet hihat ovat liikkussa myös viileämpi vaihtoehto. Vaatteiden tulee olla luontevat päällä ja vaateen tulee istua ja pysyä päällä liikkuessakin ilman korjaamista. Myös lahkeiden pituuksiin tulee kiinnittää huomiota, etteivät liian pitkät lahkeet esimerkiksi aiheuta vaaratilanteita vauhdikkaassa liikkumisessa. Mallin tulisi olla yksinkertainen ja käytännöllinen.

Materiaali ja väri

Vaate ei saa olla paksu tai hiostava. Joustava ohut materiaali on miellyttävin vaihtoehto. Myös materiaalin hengittävyys on tärkeää. Väriytyksestä sain hyvin ristiriitaisia tuloksia. Toinen opettaja kertoi suosivansa ehdottomasti *yksivärisiä ja tummia* vaatteita toinen puolestaan oli sitä mieltä, että vaatteiden tulisi olla *värikkäitä*.

Yksityiskohdat ja asusteet

Ylimääräisiä nappeja naruja jne. tulisi välttää. Taskut ovat kätevä lisä vaatteeseen. Ylimääräisiä asusteita kuten huiveja ei ollut kummallakaan opettajalla. Työjalkineiden täytyy pysyä hyvin jalassa ja eivätkä pohjat saa olla liukkaat.

4.2.2 Tunnetko vuodenajan -kokeilu

Vuodenaika-asusteita varten pohdin, minkälaisin materiaalein ja värein eri vuoden aikoja voisi tuoda esille. Minua kiinnosti myös tietää, kuinka lapset tunnistaisivat vuodenajat abstrakteista materiaalikoikeiluista. Tein materiaalikoikeiluja, joista syntyi vuodenaikojä kuvaavia tilkkuja. Päätin toteuttaa musiikkileikkikouluryhmissä vieraillessani pienen kokeilun näillä tilkuilla nähdäkseen lasten kyvyn tunnistaa vuodenajat sekä heidän reaktionsa kokeilemiini materiaaleihin.

Minulla oli seitsemän vuodenaikatilkkua (kuvat 1 - 7). Kevättilkkujen materiaali on värjättyä puuvillasideharsoa. Toisessa tilkussa sideharsoon on tehty reikiä vetämällä sormin lankoja erilleen (kuva 1). Toisessa tilkussa on suurempi harsopala ommeltu pienemmän päälle ryppyyn muodostamaan lehden pintaa muistuttavaa pintastruktuuria (kuva 2). Kesätilkku on verkoksi solmittua kantinauhaa, johon on kiinnitetty silkkinauhasta tehtyjä kukkasia (kuva 3). Molemmat syystilkut on tehty huovuttamalla syksyn väreissä. Toinen tilkku on kirkkaanvärisillä langoilla tehtyä lankahuovutusta, johon on lisätty hieman villakuituja (kuva 4). Toinen tilkku on maanläheisemmillä väreillä tehtyä perushuovutusta (kuva 5). Talvitilkut poikkeavat toisistaan eniten. Toinen on verkkoa, joka on virkattu villalangasta, jossa on paksuusvaihteluita (kuva 6). Toinen on ohutta valkeaa silkkiä, johon maalasin kuvioita sinisellä silkivärillä (kuva 7).

KUVA 1. Kevättilkku 1 (30x30cm)

KUVA 2. Kevättilkku 2 (45x45cm)

KUVA 3. Kesätilkku (35x25cm)

KUVA 4. Syystilkku 1 (35x25cm)

KUVA 5. Syystilkku 2 (35x45cm)

KUVA 6. Talvtilkku 1 (20x30cm)

KUVA 7. Talvtilkku 2 (100x90cm)

Tunnetko vuodenaajan -kokeilun toteutin edellä mainituissa kolmannessa ja neljännessä havainnointitilanteissa sekä lisäksi yhdessä saman opettajan 3-vuotiaiden ryhmässä. Opettaja piti koko tunnin metsä- ja vuodenaikateemalla, joten lapset olivat virittäytyneet aiheeseen jo ennen tilkkujen näkemistä.

Opettaja puhui jo tunnin alussa metsästä ja vuodenaajoista ja pyysi lapsia luettelemaan vuodenaajat, mikä onnistuikin kaikilta ryhmiltä. Tunnin aluksi ryhmä kävi läpi tavalliset tunninaloitusrutiinit kuten alkulaulun ja kuulumisten vaihtamisen. Sen jälkeen minä osallistuin tunnille ”taikapussini” kanssa, josta lapset saivat vuorotellen nostaa yh-

den vuodenaikatilkun, jota sitten tutkittiin yhdessä. Kyselin lapsilta, mitä vuodenaikaa tilkku kuvaa ja minkä vuoksi he näin päättelivät, minkä jälkeen opettaja keksi tilkun avulla toimintaa.

Kevättilkut (Kuvat 1 & 2)

Ensimmäisen kevättilkun kanssa laulettiin kukkalaulua, jonka aikana jokainen lapsi työnsi sormensa rei'istä läpi kuin kasvavan kukan ja sormenpää väritettiin liidulla jokaisen itse haluamalla värillä. Toisen tilkun kohdalla tunnustelimme yhdessä tilkun pintaa ja kerroin, kuinka lehti on ensin pienenä myttynä rypyssä silmun sisällä ja sen jälkeen se lähtee aukenemaan, suoristumaan ja kasvamaan.

Kesätilkku (Kuva 3)

Kesätilkku kuvasi lasten mielestä auringon säteitä ja opettaja keksi, että sen avulla voitaisiin soittaa ”aurinkomusiikkia”. Tilkku laitettiin nuottileneelle ja lapset tutkivat sitä nuottina, minkä jälkeen he soittivat kellopelillä sitä, mitä nuotissa heidän mielestään luki.

Syystilkut (Kuvat 4 & 5)

Molemmista tilkuista etsittiin luonnossa olevia syksyisiä asioita kuten lätäköitä, matojen polkuja, lehtiä, juuria jne. Sitten laulettiin matolaulua, ja jokainen lapsi teki etusormestaan madon, joka kulki narutilkulla madon polkuja pitkin ja kurkisti sitten rei'istä, jolloin madolle piirrettiin silmät ja suu.

Talvitilkut (Kuvat 6 & 7)

Virkattua tilkkua tunnusteltiin ja kuviteltiin, miten se on kuin pehmeää lunta. Silkkitilkkuakin tunnusteltiin ja mietittiin, mitä siinä olevat siniset viivat voisivat olla. Tunnin lopussa lapset ”nukahtivat” ympäri luokkaa, mistä opettaja veti heidät yhteen kasaan jalat päällekkäin. Sitten lennätimme opettajan kanssa silkkiä lasten päällä niin, että se kosketti lasten kasvoja ja käsiä.

Analysoidessani kokeilun yhteydessä tekemiäni havaintoja luokittelin aineiston kolmeen teemaan *vuodenaikojen tunnistaminen, syntyneet ajatukset ja keskustelu* sekä

reaktiot tilkkuihin. Käsittelen kaikkia kokeiluun osallistuneita ryhmiä yhdessä, korostaen kuitenkin mahdollisia eroja ryhmien välillä.

Vuodenaikojen tunnistaminen

Kaikki ryhmät osasivat luetella vuodenajat kysyttäessä, mutta 3-vuotiaat eivät vielä tunnistanee kevättä tilkuista. Myös molemmat muut ryhmät tarjosivat ensimmäisenä kesää kevättilkut nähdessään, mutta kun aloin kysellä syytä, miksi tämä olisi juuri kesä, alkoi syntyä ajatus, että jospa se onkin kevät. Joku lapsista keksi kevään ensin ja muut alkoivat pian olla samaa mieltä, kun pohdittiin perusteita valinnalle. Kesä oli kaikille ryhmille itsestään selvä ja selitykseksi sanottiin verkon keltainen väri, joka on kuin aurinko ja tietenkin verkkoon kiinnitetyt kukat. Myös syksy oli hyvin helppo. Yhdessä ryhmässä lapset kuitenkin menivät hieman sekaisin, kun pussista nostettiin peräkkäin kaksi syksytilkkua. Silloin jälkimmäistä tilkkua sanottiin kevääksi, mutta selityksenä oli, että lehdet ovat värikkäitä. Tulkitsin heidän ajattelevan syksyä, mutta koska syksy oli juuri ollut, he ajattelivat, ettei se voi olla oikea vastaus. Talvi oli jälleen helppo. Kaikki lapset olivat kummankin tilkun kohdalla samaa mieltä. Selitykseksi lapset sanoivat valkean värin. Silkki, jota oli maalattu siniseksi, oli jäätä ja lunta. Ajattelin etukäteen syksyn ja talven olevan helppoja, mutta se, että kesäkin oli niin helppo, oli minulle yllätys.

Syntyneet ajatukset ja keskustelu.

Oli hauska huomata, kuinka lasten mielikuviutus lähti liikkeelle joidenkin tilkkujen kohdalla. Silkillä olevien sinisten viivojen sanottiin olevan jäätä, aurattuja polkuja ja jopa hillerin jälkiä. Tilkut osoittautuivat myös hyvin toiminnallisiksi ja niistä keksittiin paljon kaikenlaista tekemistä: kevättilkkujen rei'istä nousi kukkia ja porkkanoita, syksytilkkujen koloissa möyriivät madot. Kesätilkkua käytettiin jopa nuotteina, joista soitettiin auringonsäteitä, ja talvinen silkki leijui lasten yllä pakkaslumena. Totesimme opettajan kanssa, että kokeilutilkut toimisivat myös omana erillisenä pakettinaan.

Reaktiot tilkkuihin

Kokeilua tehdessäni en kysynyt suoraan lapsilta, mikä tilkuista näyttää tai tuntuu kiivoimmalta. Lapset katselivat ja kokeilivat tilkkuja, eikä mikään tilkku jäänyt tutkimatta eikä kukaan sanonut minkään tilkun olevan ruma tai inhottavan tuntuinen. Positiivisia kommentteja tuli virkatusta talvitilkuista, joka oli jonkun mielestä ihanan pehmeä samoin kuin huovutettu syksytilkku toisen mielestä. Voi siis päätellä, että vuodenaika-

asusteet voi tehdä näiden tilkkujen pohjalta ja ne tulevat miellyttämään lasten esteettistä silmää ja kättä.

4.3 FEA-malliin koottu tieto

Havainnoimalla ja Tunnetko vuodenajan -kokeilun avulla keräämäni tiedot jaottelin FEA-mallin osioiden mukaisesti. Ensin analysoin käyttäjää ja häntä ympäröivää kulttuuria ja sen jälkeen asulle asetettuja vaatimuksia ilmaisevuuden, toimivuuden ja esteettisyyden näkökulmista. Käyttäjää koskevaa tietoa keräsin lisäksi keskustelemalla lasten kanssa työskentelevien henkilöiden kuten taidekasvattaja Tiina Kekäläisen sekä Kuopion kaupunginkirjaston nuorten- ja lastenosaston vastaavan Maileena Sorvalin kanssa.

4.3.1 Käyttäjä

Käyttäjä on FEA-mallin ytimessä ja mallin soveltaminen alkaa käyttäjän profiloimisesta. Kyseessä voi olla yksittäinen käyttäjä tai näistä koostuva ryhmä. Profiiliin voi sisällyttää tietoa käyttäjän luonteesta, aktiviteeteista ja mieltymyksistä. Käyttäjän tarpeiden ja halujen selkeyttäminen saattaa vaatia myös käyttäjän tarkkailua tilanteessa, jossa valmiita asuja tullaan käyttämään. (Lamb & Kallal 1992, 43.)

Tarkastelin aluksi lähdemateriaalin avulla esiintyjän ja esiintymisasun suhdetta ammattinäyttelijän näkökulmasta, minkä jälkeen pohdin, kuinka tilanne muuttuu, jos esiintyjä ei olekaan ammattilainen. Havainnoinnin sekä toimeksiantajan kanssa käymieni keskustelujen pohjalta lähdin rakentamaan kuvaa suunnittelemani asun tulevasesta käyttäjästä.

Esiintymisasu on tärkeä osa näyttelijän välinettä ja auttaa roolihahmon rakentamisessa. Näyttelijälle asu on ”toinen iho” eikä ainoastaan osa visuaalista kokonaisuutta. On tärkeää, että näyttelijä tuntee olonsa hyväksi asussaan, jotta hän voi unohtaa ulkonäkönsä ja keskittyä esiintymiseen. Ammattitaitoinen pukusuunnittelija pystyy työllään tukemaan näyttelijän työskentelyä ja roolihahmon rakentamista.

(Bicât 2006, 8, 17; Holt 1993, 7; Weckman 2004, 13 - 14.)

Esiintymisasu on tärkeä ammattinäyttelijälle niin, miksi ei myös kirjastotädille, joka on koulutukseltaan informaattikko, eikä todellakaan esiintyjä. Kekäläisen (2009a) mukaan suunnittelemani asun käyttäjä on lastenkulttuuritoimija kuten työpajaohjaaja, museon opas, kirjaston tai päiväkodin henkilökunnan jäsen. Harva näistä on saanut esiintymiskoulutusta. Vaikka onkin suuri ero omaksi iloksi pukeutumisella ja pukeutumisella yleisöä ja esitystä varten, tilanteeseen sopiva asu nostaa jokaisen itsevarmuutta (Bicât 2006, 7) on sitten kyseessä arki, juhla tai esiintymistilanne. Pukeutuminen jokapäiväiseen elämään kuulumattomiin vaatteisiin voi johdattaa käyttäytymiseen, jota jokapäiväiset vaatteet eivät rohkaise (Bicât 2006, 7, 41). Esiintymisasu auttaa pääsemään irti omasta persoonasta ja heittäytymään rooliin ja näin helpottaa esiintymistä. Näyttämöpukuun pukeutuminen on rituaali, jonka avulla näyttelijä unohtaa oman arkensa ja muuntautuu esittämäkseen henkilöksi (Levo 2009, 39). Yksinkertaisenkin asu innostaa sekä esiintyjää että yleisöä. Jokainen tyttöhan on joskus laittanut valkoisen nenäliinan pään päälle ja heti uskonut olevansa maailman kaunein morsian, jokainen pikkupoika taas sitonut astiapyyhkeen kaulan ympärille ja pelastanut maailman Supermiehenä. Huomasin myös jo tilkkukokeilua tehdessäni, että pienikin virike riittää saamaan lapsen mielikuvituksen liikkeelle.

Havaintojeni perusteella totesin, että lasten kanssa työskennellessä henkilö joutuu liikkumaan hyvin paljon riippuen tosin hänen tyylistään ja toimintatavoistaan. Musiikkileikkikoulussa erityisesti kyykisteleminen, nosteleminen, lattialla istuminen, kumarteleminen jne. ovat tyyppillisiä lasten kanssa toimiessa esiin tulevista liikkeistä. Liikkeet suuntautuvat alaspäin johtuen lasten pienestä koosta sekä siitä, että toiminta enimmäkseen keskittyy lattiatasolle. Kirjaston satutunneilla lapset istuvat ”katsomossa”, jolloin satutuntia pitävä työntekijä ei niinkään toimi lasten kanssa vaan esiintyy heille. Liikkumista on huomattavasti vähemmän kuin musiikkileikkikoulutunneilla ja se tapahtuu enemmän pystyasennossa. Näin ollen vaatteelle ei ole paljoa erityisvaatimuksia toisin kuin aktiivisesti lasten kanssa työskennellessä.

Koska en valmista asua vain yhdelle ihmiselle, käyttäjän fyysiset ominaisuudet voivat muuttua hyvin paljon henkilöstä toiseen. Käyttäjä voi olla hyvin erikokoinen tai ikäinen henkilö sekä tietenkin mies tai nainen (Kekäläinen 2009a). Suunnittelen kuitenkin vain yhden asukokonaisuuden, joten sen tulee soveltua monen kokoiselle ja malliselle ihmiselle, eikä se saa viitata kumpaankaan sukupuoleen.

4.3.2 Kulttuuri

FEA-malli ottaa huomioon myös käyttäjää ympäröivän kulttuurin, joka aina vaikuttaa käyttäjään ja hänen tapansa suhtautua käyttämiinsä vaatteisiin. Suunnittelijan tuleekin olla tarkkaavainen kulttuurin vaikutuksille käyttäjän tarpeita pohtiessaan.

(Lamb&Kallal 1992, 43.) Se, mikä on toisessa ympäristössä hyväksyttävää, ei ehkä toisessa olekaan, vaikka käyttäjä olisikin sama. Esimerkiksi lasten kanssa toimiessa käyttäjä tuskin pukisi päälleen puseroa, jossa on avara pääntie, vaikka sellaista työn ulkopuolella pitäisikin. Käyttäjä saattaakin mielellään pitää värikästä ja teemallista asua töissä, vaikka ei sellaista vapaa-aikana käyttäisikään.

Tämän projektin käyttäjää ympäröivä kulttuuri koostuu lapsista sekä Kulttuurikaruselli-taidekasvatusmallista ja sen arvoista. Yksi osatekijä on tietenkin myös valittu metsäteema. Eriävyyttä tähän kulttuuriin muodostavat eri kulttuurilaitokset ja niissä valitseva ilmapiiri. Työssä käytän esimerkkinä Kuopion kaupunginkirjastoa, missä asua tullaan käyttämään satutunneilla sekä Kuopion konservatorion musiikkileikkikoulun opettajia.

Tiina Kekäläinen (2009b) kertoi Kulttuurikarusellin toimintaperiaatteista ja arvoista. Toiminnan perusajatuksena on lapsilähtöisyys sekä moniaistisuus ja toiminnallisuus. Kaikki järjestetty toiminta lähtee lapsen näkökulmasta ja tarpeista. Toiminta on lasta arvostavaa ja laatuun kiinnitetään erityistä huomiota. Muita toimintaa ohjaavia arvoja ovat poikkitaiteellisuus ja teemallisuus. Kulttuurikarusellin periaatteena on innostaa lasta tutkimaan, etsimään, löytämään, kokeilemaan ja onnistumaan. Lapselle ei anneta valmiita vastauksia tai valmista mallia vaan häntä innostetaan luovuuteen ja improvisointiin sekä ihmettelemään ja kysymään. Tutustuin tarkemmin arvojen merkityksiin ja termistöön Kekäläisen (2004) Pro Gradu -tutkielman avulla, joka käsittelee lapsilähtöisyyttä, teematyöskentelyä ja moniaistisuutta lapsen oppimisprosessin ja kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta. Varsinkin tutkielman oppimisympäristöä käsittelevä osuus on omaa työtäni ajatellen mielenkiintoinen ja tarpeellinen. Myös termin lapsilähtöisyys selventäminen oli tarpeen.

Pienten lasten oppiminen ja ajattelun kehittyminen tapahtuvat vuorovaikutuksessa erilaisten materiaalien, ihmisten ja kokemusten kanssa. Hyvä oppimisympäristö rikastuttaa lasten mielikuvitusta tarjoten mieleenpainuvia elämyksiä, jännittäviä seikkailuja

ja löytöretkiä. Ympäristön tulee innostaa ja antaa virikkeitä lapsille. Ympäristön halutaan herättävän lasten mielenkiinto uusien asioiden tutkimiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. Ympäristön tulee vastata lasten kehityksellistä tasoa sekä muuntua ja kehittyä lapsen oppimisen ja kehityksen mukaisesti antaen haasteita lasten ajatuksille ja mielikuvitukselle kehityksen eteenpäin viemiseksi. (Hujala ym. 1998, 104, 106; Wallin 2000, 24.)

Lapsilähtöisessä toimintamallissa korostuu käsitys lapsesta aktiivisena oppijana, joka ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Aikuisen tehtävänä ei ole tarjota lapselle valmiiksi rakennettuja oppimiskokemuksia vaan antaa tilaa lapsen omalle oppimiselle omaehtoisen tutkimisen, kokeilun ja oivaltamisen kautta. Lapsilähtöisyydessä kasvatajan toiminnan pääpaino on lasten havainnoimisessa, kuuntelemisessa ja tutustumisessa lapsen elämään kokonaisuudessaan. Lapsilähtöisyys korostaa myös sitä, että lapsen oppiminen on jatkuva prosessi ja jokainen lapsi on yksilöllinen. Ei tarvita erillisiä aikataulutettuja opetustuokioita, vaan lapsen omat kiinnostuksen kohteet, arkipäivän kokemukset ja niistä nousevat ongelmat ovat oppimisen lähtökohtia. Lapsi oppii parhaiten taitoja ja tietoja, jotka häntä itseään kiinnostavat. (Hujala ym. 1998, 56, 58; Wallin 2000, 40.) Työni kannalta on siis tärkeää olla vuorovaikutuksessa myös lasten eikä ainoastaan heitä ohjaavien aikuisten kanssa. Asioista ei myöskään pitäisi tehdä liian itsestään selviä, jotta lapselle jää tilaa oivaltaa, kuten Kekäläinenkin (2009b) totesi.

Kekäläisen (2004, 104) mielestä juuri teematyöskentely on luonteva lapsilähtöinen lähestymistapa, joka mahdollistaa lapsen oman äänen ja intressien esille tulon. Rusaen ja Torkin (2001, 99 - 100) mukaan teematyöskentely on todettu hyväksi tavaksi lasten toiminnan organisointiin. Teema auttaa henkilökuntaa, vanhempia ja lapsia luomaan monipuolista toimintaa ja kasvattamaan yhteishenkeä. Teema on erityisen innostava, jos se liittyy asioihin, jotka tapahtuvat lasten omassa elinympäristössä, jolloin havainnointi ja tarkkailu eri aistein ovat luonteva osa oppimista. Lähtökohtana on lapsen aktiivisuus, jolloin lähdetään liikkeelle siitä, mitä lapsi jo osaa ja tietää. Metsäteema sopii tältäkin kannalta siis erinomaisesti työni lähtökohdaksi. Uteliaisuuden ja ihmettelyn kautta lapsen mielikuviut ja ajattelu kehittyvät ja hän kokee iloa sekä onnistumisen elämyksiä. Teematyöskentelyssä aihetta lähestytään erilaisista näkökulmista ja löydetään monta hyvää vaihtoehtoa yhden oikean vaihtoehdon sijaan.

Yksi työni päälähtökohtia on moniaistisuus. Lapsi havainnoi varhaisiässä maailmaa kaikilla aisteillaan sitomatta havaintoja niitä välittäneeseen aistiin. Nähty maailma on sama kuin kuultu tai tunnettu. (Rusanen & Torkki 2000, 44.) Kekäläinen (2004, 102) kertoo lapsen käyttävän aisteja kokonaisvaltaisesti. Lapsi saa ympäristöstään sitä tarkemman kuvan mitä useamman aistikanavan kautta hän sitä havainnoi. Myös taiteiden ymmärtäminen perustuu tälle aistien väliselle yhteydelle. Moniaistisuus edistää lapsen henkistä kasvua ja oppimista sekä luovaa ja itsenäistä ajattelua. Myös Rusanen ja Torkki (2000, 43) toteavat pienen lapsen kaikkien aistien olevan intensiivisesti mukana hänen kokemusmaailmassaan, mutta erityisen tarkkoja havaintoja lapsi tekee näkö- ja tuntoaistinsa avulla.

Videopelien ja runsaan televisionkatsomisen aikakaudella lasten mielikuvitus ja kyky kuvitella on vähentynyt (Kekäläinen 2009b). Ennen leikittiin kauppaleikkejä kivillä ja tikuilla, kun nykyään siihen tarvitaan pikkukauppa liukuhihnoineen ja piippaavine kassakoneineen. Totesin tämän myös tehdessäni tilkkukokeita 4-vuotiaiden muskari-laisten kanssa. Kun näytin lankahuovutuksella tehtyä tilkkua ja kysyin lapsilta, mitä nämä [langat] voisivat olla, osa keksi, että juuria tai lehtiä, mutta yksi tytöistä sanoi, että nehan ovat lankoja. Kekäläisen (2009b) mukaan tämä tuo haastetta toimintaan, mutta juuri tästä syystä Kulttuurikarusellin kaltainen toiminta on niin tärkeää.

Selvitettyäni termistön ja teoriapohjan tutustuin ympäristöön, jossa suunniteltavaa asua tullaan käyttämään. Kuopion kaupunginkirjasto järjestää kouluvuoden ajan keskiviikkoisin puoli tuntia kestävästä lapsille suunnatun satutunnin, jossa kirjaston henkilökunta lukee viikoittaiseen aiheeseen sopivia satuja. Metsän siimeksessä - teemavuoteen liittyviä satutunteja järjestetään kerran kuussa kevään 2009 ajan. Kirjaston lasten- ja nuortenosastosta vastaava Maileena Sorvali (2009a) kertoi, että satutunneille osallistuu hyvin eri-ikäisiä lapsia, ja osallistujamäärä vaihtelee suuresti. Lapsia voi olla yhdestä kahdeksaankymmeneen, ja ikähaitari on alle kolmevuotiaista esikouluikäisiin. Sorvali sanookin, että on hyvin hankala valmistella tunteja, kun tilanne voi olla niin erilainen. Satutuntien aiheet päätetään kuukausia etukäteen, että ne saadaan yleisön tietoon hyvissä ajoin. Myös kirjat valitaan etukäteen. Satutunnin pitää aina se kirjastonhoitaja, jonka työvuorolle se osuu. Yleensä tunnin valmisteluun ei ole muiden töiden ohessa paljoa aikaa ja silloin tunnille ei järjestetä mitään ylimääräistä. Kirjastolla on kuitenkin laaja valikoima käsinukkeja sekä jopa vaatteita, joita lukija voi pitää. Nukkeja käytetään joskus, mutta vaatteita harvoin.

4.3.3 Ilmaisevuus

Lamb ja Kallal (1992, 42) tuovat ilmaisevuuden (expressive) yhteydessä esille käyttäjän arvot, roolit, itsearvostuksen sekä statuksen. Mallissa näillä viitataan käyttäjän persoonaan. Koska tässä on kyse teemallisesta esiintymisasusta, ei tarkastella käyttäjän persoonaa, vaan hahmoa, jota hän esittää. Ilmaisevuus on hyvin tärkeässä osassa, kun teema halutaan tuoda esille puvun avulla. Tavoitteena on, että heti asun nähdessään lapset ymmärtävät, että ollaan *metsäteemassa*. Asun tulee myös auttaa käyttäjäänsä *eläytymään rooliinsa*. Vuodenaikojen mukaan vaihtuvien asusteiden tulee selkeästi ilmaista haluttua *vuodenaikaa* ja muuttaa asun *tunnelmaa*.

Kekäläinen (2008) toivoi, että vuodenaajat tulisivat esille tunnistettavasti, mutta ei alleviivaavasti, jotta lapsille jää tilaa pohtia ja oivaltaa. Lasta ei pidä aliarvioida myöskään tässä suhteessa. *Värien ja materiaalien* tulee *innostaa*, antaa *virikkeitä* ja saada mielikuvitus liikkeelle. Värit ovat tärkeitä ilmaisuvälineitä. Rihlaman (1997, 106) mukaan värejä voidaan käyttää vuodenaikoihin viittaavina symboleina. Vaikka se, kuinka värit koetaan, vaihtelee jossain määrin ihmisten välillä, pääosin reaktiot ovat kaikilla samat. Suuri osa vaistonvaraisista reaktioista pohjautuu luonnossa koettuun: vaalean sininen rinnastuu taivaaseen, vihreä metsään ja niittyihin, keltainen päivänpaisteeseen ja niin edelleen. Tämä tietenkin tukee ja helpottaa omaa pyrkimystäni kuvata vuodenaikoja värein.

Tunnetko vuodenaajan -kokeilussa totesin, että materiaalit ja värit todella kertovat paljon. Lapset tunnistivat vuodenaikoja täysin abstrakteista tilkuista ainoastaan materiaalien ja värien perusteella. Valkoinen neule tunnistettiin heti lumeksi ja ruskan väreissä hehkuva huovutus syksyksi, keltainen verkko taas toi lapsille mieleen auringon säteet. Värit tietenkin kertoivat paljon, mutta myös materiaalit antoivat lapsille informaatiota. Esimerkiksi talvea kuvaavan silkkihuivin viileä sileä pinta oli heti lasten mielestä jäätä. Tämä osoitti, että materiaaleihin on kiinnitettävä yhtä paljon huomiota kuin värihinkin.

Kuten arkielämässäkin ensivaikutelma on tärkeä myös esiintymisasussa. Yleisö reagoi välittömästi hahmon ulkonäön selkeisiin mutta myös hienovaraisiin piirteisiin ja reagointia tapahtuu tietoisesti ja alitajuisesti. Asu kertoo muodollaan ja värillään tuleeko

hahmo ottaa lämpimästi vastaan vai tuleeko sitä kenties pelätä. Suunnittelijan tehtävä on käyttää näitä elementtejä ja antaa näin yleisölle lisätietoa hahmoista. Valojen ja äänen, mutta myös pukujen avulla yleisö saadaan kuvittelemaan ja näkemään asioita, joita ei lavalla edes näe. Esiintymisasu voi esimerkiksi ilmaista ilmasto ja vuodenaikaa. Jos jollain on paksut vaatteet päällä, oletamme tapahtumapaikalla sään olevan kylmä, vaikka lavalla ei olisikaan mitään muuta. Parhaimmillaan puku luo tunnelmaa ja vie mukanaan eri aikaan, paikkaan ja maailmaan.

(Bicât 2006, 10; Gillette 1997, 377, 383; Holt 1993, 7; Weckman 2004, 14.)

4.3.4 Toimivuus

Toimivuus (functional) on FEA-mallin mukaan vaateen käyttöön liittyviä asioita kuten pukeminen, mukavuus, suojaavuus, istuvuus ja liikkuvuus. (Lamb&Kallal 1992, 42 - 43.) Havainnoimani opettajat sanoivat työvaateen tärkeimmän ominaisuuden olevan mukavuus. Risikon ja Marttila-Vesalaisen (2006, 7 - 8) mukaan vaateen mukavuus syntyy monista tekijöistä. Heidän mukaansa ihminen tuntee olonsa mukavaksi, kun vaate ei ole liian kuuma eikä kylmä, rajoita liikettä, purista tai hiosta. Näitä samoja asioita mainitsi Kekäläinenkin (2008) luetellessaan vaatimuksia lasten kanssa työskentelevän henkilön vaatteelle. Myös havaintoni tukivat hänen näkemystään, että lasten kanssa työskennellessä käyttäjä joutuu esimerkiksi kurkottelemaan, kyykistelemaan sekä nostelemaan tavaroita ja lapsia. Tiedustelin puvun vaatimuksia myös Kuopion kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenosastosta vastaavalta henkilöltä ja hän näytti minulle esimerkkiä heillä olevasta puvusta, jota on vaikea käyttää, koska se on painava ja pitkät hihan vaikeuttavat toimimista.

Havaintojeni ja käymieni keskustelujen pohjalta toimivuuden kannalta erityisen tärkeää on, että asu *ei saa rajoittaa liikkumista*. Asun tulee lisäksi olla *kevyt ja hengittävä*. Materiaalivalintoihin tulee siis kiinnittää huomiota. Asua tulevat käyttämään monet eri ihmiset, joten sen täytyy soveltua hyvin *erikokoisille ihmisille sekä miehille että naisille*. Asun tulisi myös tästä syystä olla *pestävä*. Asun on tarkoitus olla hyvin *monipuolinen ja käytettävissä monissa erilaisissa tilanteissa*. Mielestäni käyttöä helpotaisi, jos asun alle voisi jättää omat vaatteet. Erillisten osien määrä tulisi myös minimoida *liikuteltavuuden* parantamiseksi ja häviämiskaavan minimoimiseksi. Keskusteluissa tuli myös esille, että taskut olisivat toimiva ja tarpeellinen lisä asuun.

Fyysisten vaatimusten lisäksi mukavuuden edellytyksenä on, että vaate on mieluinen sekä käyttötarkoitukseen ja -tilanteeseen sopiva. Ainoastaan huonosti suunniteltu yksityiskohta voi joskus pilata muuten hyvän tuotteen käyttöarvon, sillä ihminen arvioi tuotetta aina kokonaisvaltaisesti tuntemustensa perusteella. (Risikko & Marttila-Vesalainen 2006, 7.) Kynnys suunnittelemani asun käyttämiseksi tulisi saada pysymään matalana, jolloin mahdollisimman monet henkilöt innostuisivat käyttämään sitä. Kynnystä voi madaltaa tekemällä käytöstä mahdollisimman helppoa esimerkiksi niin, että omia vaatteita voi pitää alla ja tietenkin asun helpolla puettavuudella. Kynnystä madaltaisi myös se, ettei asu ole yliampuva tai liian näyttävä. Asusta saatava hyöty kuten inspiraatio ja sen toiminnallisuus, voivat innostaa asun käyttöön ja näin osaltaan madaltaa kynnystä.

4.3.5 Esteettisyys

Estetiikka huomioi inhimillisen kauneudenkaipuun (Lamb&Kallal 1992, 43). Koska työni on moniaistinen, olen lisännyt esteettisyyteen ulkonäön lisäksi tuntoaistimukset ja materiaalista syntyvän äänen. Esteettisyys on Kekäläisen (2009b) mukaan myös yksi Kulttuurikarusellin arvoista, joten se on hyvin tärkeä suunnittelun osa-alue.

Kulttuurikarusellin arvojen mukaisesti asun on tarkoitus olla *moniaistinen* ja antaa virikkeitä lasten kaikille aisteille. Moniaistisuuden avulla lapset saadaan kiinnostumaan käsiteltävistä asioista voimakkaammin. Lasten on siis tarkoitus kosketella, tunnustella ja kuulostella vaatetta. Kun on kyse alle kouluikäisistä lapsista, voi vaate tunnustellessa mennä suuhunkin. Tämän vuoksi *materiaalien* tulee olla turvallisia, eikä niistä saa irrota paloja eikä väriä kostuessaankaan. Kulttuurikarusellin arvoihin kuuluu myös toiminnan ja materiaalien laadukkuus. Lapsille halutaan tarjota vain parasta. Asun tulee siis osoittaa, että siihen on panostettu ja työn jäljen tulee olla viimeisteltyä. (Kekäläinen 2008 & 2009b.)

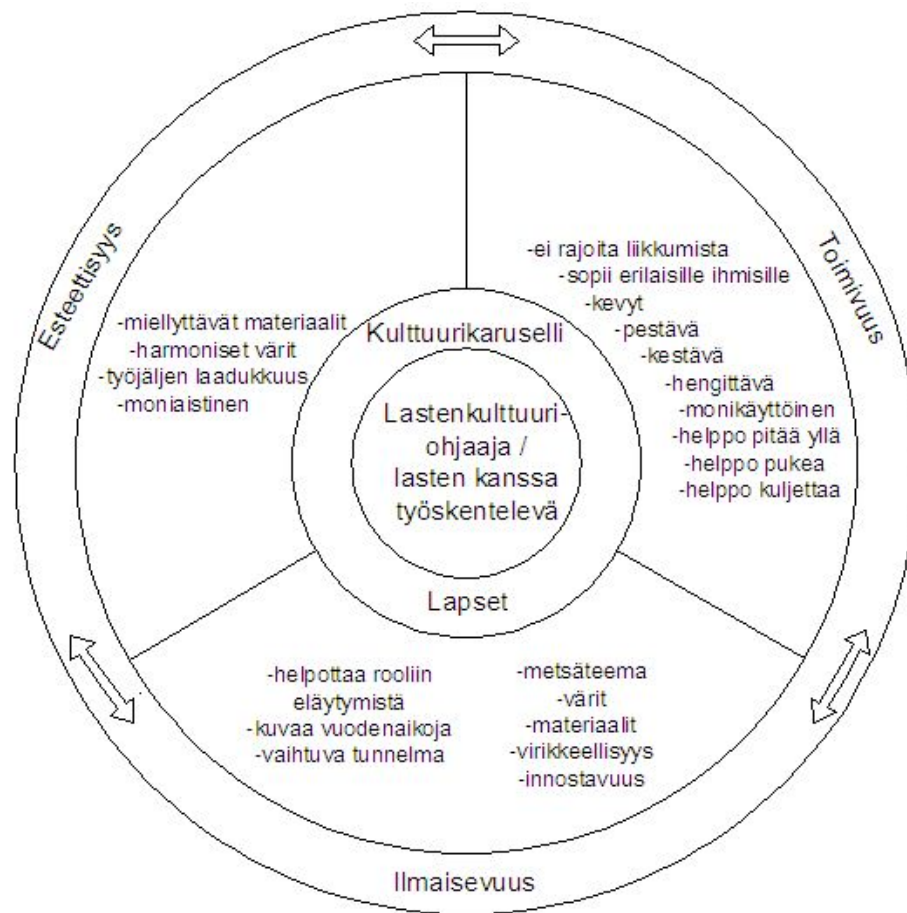
Rihlaman (1997, 106) mukaan *värejä* käytetään luomaan kauneutta. Näin ollen värien esteettinen arvo on suuri. Värejä suunnittelemani asuun voisi mielestäni tulla mahdollisimman paljon, mutta niiden tulee sopia yhteen ja kokonaisuuden tulee näyttää harmoniselta. Värit voivat kuitenkin olla kirkkaita, sillä Rihlaman (1997, 108) mukaan aivan pieniä lapsia miellyttävät erityisesti punainen ja keltainen, mutta iän lisääntyessä kaikki kirkkaat värit miellyttävät lapsia tasavertaisesti. Kirkkaita värejä käytettäes-

sä tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota värien suhteisiin. Yhdessä käytettäviksi soveltuvat erityisen hyvin värit, jotka poikkeavat toisistaan vain yhden ominaisuuden suhteen esim. väri, sävy tai vaaleus. Huonosti toistensa yhteyteen sopivat värit synnyttävät disharmonian eli riitasointuisen väriyhdistelmän. Toisaalta disharmonia voi myös piristää kokonaisuutta, jos riitasointuisia värejä käytetään vain erittäin pienissä määrissä. Muutenkin tulisi välttää kahden värin käyttöä yhtä laajoin kilpailevina pintoina. (Rihlama 1997, 85 - 86.) Koska työssäni teemana on metsä ja luonto, *värit* voisivat tulla luonnosta. Luonnon väreissä pitäytyminen on varmasti hyvä idea, sillä Rihlaman (1997, 9) mukaan luonto on väreiltään alati muuttuva, mutta aina sopusointuinen ja sen väriyhdistelmiä katseltaessa koetaan täydellisimmät väriharmoniat. Maurice Déribéré (1959) on esittänyt taulukon (liite 1), johon on kerätty mm. värien vaikutuksia, symbolisuutta sekä sitä, mihin värit yhdistetään tunneperäisesti sekä objektiivisesti. Taulukko osoittaa, kuinka moniulotteinen värimaailma on ja myös kuinka ristiriitaisia viestejä, jotkut värit voivat lähettää (Rihlama 1997, 107). Ristiriitaisuudesta huolimatta olen löytänyt taulukosta myös tukea värienkäyttöni ja esittelen perusteita värivalinnoille suunnittelun ja valmistuksen yhteydessä.

Sen lisäksi, että asun tulee miellyttää silmää, sen tulee myös miellyttää sormia. Käytetyt *materiaalit* eivät saa tuntua epämiellyttäviltä. Karppisen (2000, 54 - 55) mukaan materiaalit ovat lapsille vauvasta lähtien myös tärkeä tapa tutustua ympäröivään maailmaan. Materiaalintuntemus ja aistiherkkyys kehittyvät ja lapsen kokemusmaailma rikastuu eri materiaaleja kuten pehmeää silkkiä tai lämmintä villaa tunnustelemalla. Rusanen & Torkki (2000, 51) toteavat, että erilaiset materiaalit tarjoavat lapselle uusia näkökulmia, kokemuksia ja tutkimusmahdollisuuksia ja voivat toimia lähtökohtana työskentelylle. Materiaalit voivat olla lapselle tutkimuskohteita. Tutkimisen prosessia voidaan käyttää aktiivisesti hieno- ja karkeamotoriikan kehittämiseen. (Rusanen & Torkki 2000, 45.)

5 POLKUA PITKIN METSÄN SYDÄMEEN

Havainnoinnin, Tunnistatko vuodenajan -kokeilun, keskustelujen ja kirjallisen informaation avulla keräämäni tiedot kokosin FEA-malliin omaksi sovellukseksi (kuvio 3), jota käytän apuna suunnitteluprosessissa, jotta lopputuloksesta tulee tehtävänannon ja määritettyjen vaatimusten mukainen. Suunnittelussa lähdin liikkeelle kuvakollaaseilla ja luonnoksilla, jotka Levon (2009, 35) mukaan ovat yhteisen ideoinnin sekä suunnittelun välineitä. Luonnokset ja kollaasit olivat työssäni hyvin tarpeellisia, vaikka en työskennellytkään suunnittelutyöryhmässä, sillä sen lisäksi, että ne auttoivat omaa suunnitteluprosessiani, niiden avulla sain esitettyä ideani helposti esimerkiksi toimeksiantajalleni.

KUVIO 3. FEA-mallin oma sovellus

5.1 Alustavat ideat

Metsä on siis kokonaisuuden inspiraation lähteenä. Etsin paljon inspiraatiota luontovalokuvista (kuva 8). Ajatuksenani oli, että asu koostuisi useammasta osasta. Alla olisi peruspuku, joka kuvastaisi metsää ja päälle tulisi ”asusteita”, joiden avulla vuodenaika vaihtuisi. Vuodenaikojen vaihtelu tulisi esille myös alustassa. Sekä asu että alusta koostuisivat erituntuisista materiaaleista ja sisältäisivät ääntä tuottavia elementtejä, jotta moniaistisuus toteutuisi. Haluan käyttää valmistuksessa luonnonkuituja ja välttää tekokuituja. Käytin luonnonkuitumateriaaleja jo havainnointiin liittyneen Tunnetko vuodenajan -kokeilun tilkuissa, ja ne tuntuivat miellyttävän sekä lasten silmää että kättä. Kaikki tilkut olivat aktiivisen tutkimisen kohteina eikä ulkonäöstä ja tun-

nusta tullut negatiivista palautetta. Myös materiaaleista syntyvän *äänimaailman* tulisi mielestäni olla pehmeä.

KUVA 8. Inspiraatiokollaasi

Perupuku

Luontokuvia katsellessani syntyi idea, että peruspuvun lähtökohtana olisi kuusi. Kuusi pysyy aina vihreänä ja samannäköisenä, vaikka vuodenaikat muuttuisivatkin (kuva 9). Tämän kuusipuvun päälle olisikin helppo luoda vuodenaikoja. Esimerkiksi talvella kuusen päälle sataa lunta ja syksyllä lehtipuiden värit hehkuvat kuusia vasten. Asun avulla luotava hahmo olisi jonkinlainen metsänhaltija tai menninkäinen, metsän ruumiillistuma. En kuitenkaan halua stereotyyppistä siivekstä keijua tai paikkahousuista peikkoa. Vaikka hahmo olisikin persoona, haluan, että se näyttäisi mahdollisimman paljon kuuselta ja muistuttaisi metsästä. Toisaalta kuitenkin hahmon inhimillisyyttä voisi korostaa vuodenaika-asusteilla tekemällä niistä enemmän vaatemaisia.

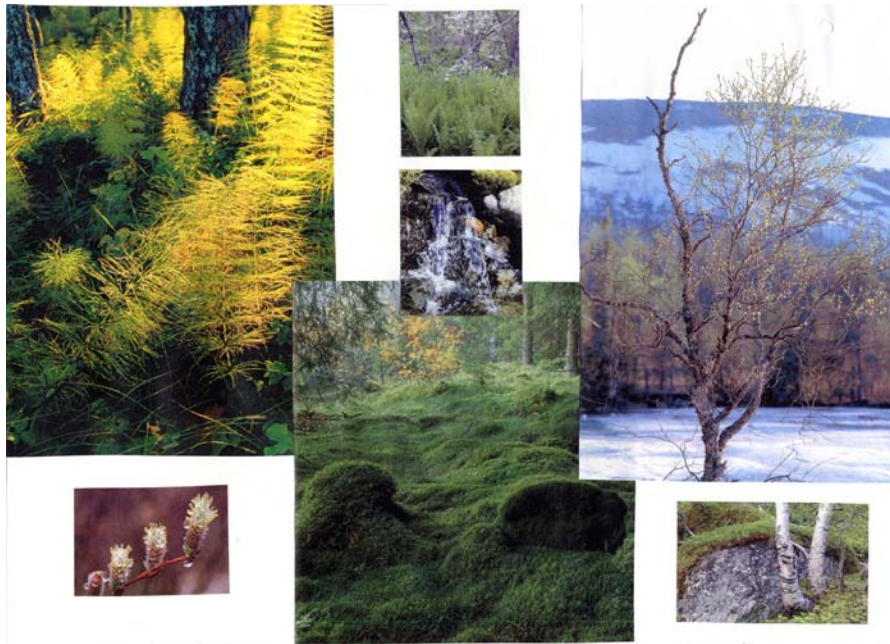

KUVA 9. Kuusi eri vuodenaikoina

Vuodenaika-asusteet ja alusta

Keräsin vuodenaika-asusteita ja alustaa varten inspiraatiotauluja (kuvat 10 - 13). Halusin löytää jokaisesta vuodenaikasta jonkin sitä kuvaavan ja visuaalisesti miellyttävän asian, joka ei ehkä kuitenkaan olisi se tyypillisin ja kliseisin vaihtoehto. Tätä piirrettä voisi sitten käyttää hyödyksi myös asusteen ja alustan toiminnallisessa osassa.

Keväästä valitsin uuden lehden vihreän. Haluan tuoda kevätasusteessa esille sen hetken, kun puiden silmut alkavat aueta ja maisema peittyy hentoon vaaleaan vihreään harsoon, vaikka mitään lehtiä ei vielä varsinaisesti edes näy. (Kuva 10)

KUVA 10. Kevät

Kesästä puolestaan haluan nostaa esille kukkien väriiloiston. Keskikesällä tienvieret ovat täynnä kaikissa sateenkaaren väreissä loistavia luonnonkukkia. (Kuva 11)

KUVA 11. Kesä

Syksyssä olennaista ovat tietenkin lehtien värit, mutta lisäksi haluan kiinnittää huomiota marjoihin, joita Suomen luonnosta löytyy kaiken kokoisia, muotoisia ja värisiä (kuva 12).

KUVA 12. Syksy

Talven ominainen piirre on lumi. Se on ehkä myös se kliseisin vaihtoehto, mutta mielestäni kuitenkin niin monipuolinen, että sen valitseminen kannattaa. (Kuva 13)

KUVA 13. Talvi

Alustassa käytän samoja materiaaleja ja inspiraation lähteitä kuin asusteissakin. Alustaan tulee neljä eri aluetta vuodenaikojen mukaan (kuva 14).

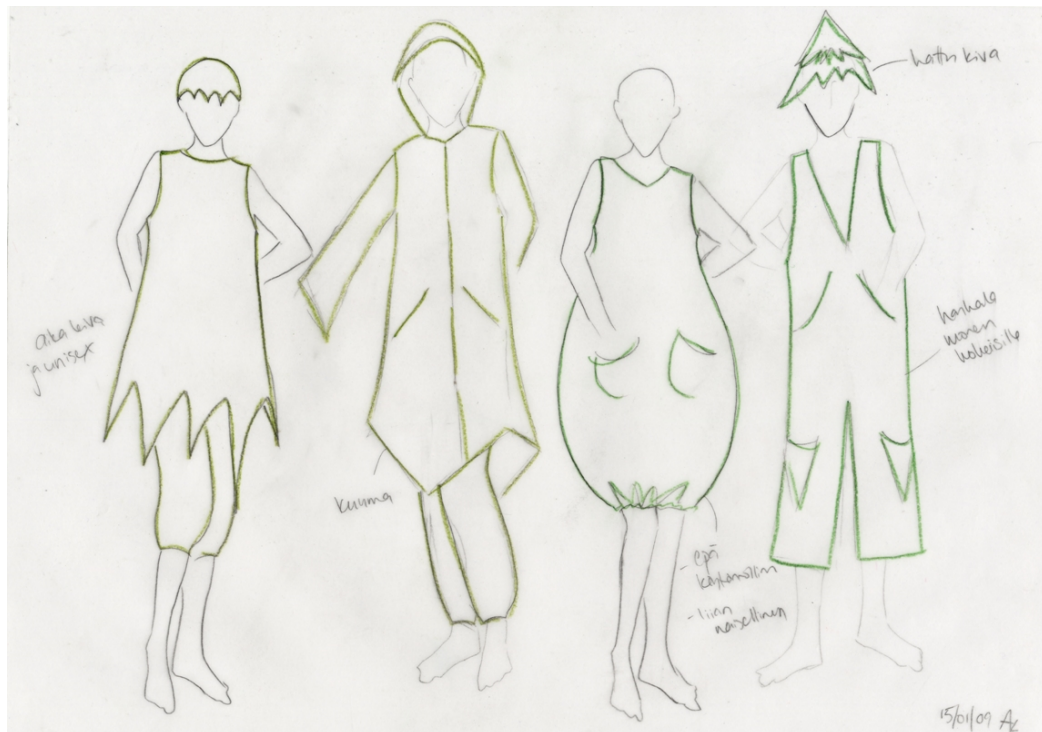
5.2.1 Kuusipuku

Aloin heti luonnostella kuusipukua. Mietin monenlaisia muotoja ja malleja vaatteelle. Aluksi luonnostelin vapaammin (kuva 15), mutta sitten aloin karsia luonnoksia ottaen huomioon asulle asetetut vaatimukset.

KUVA 15. Kuusipuvun alustava luonnostelu

Kehittelin malleja pidemmälle ja päädyin neljään malliin (kuva 16), jotka esittelin Kekäläiselle. Pohdimme malleja ja totesimme, että osa malleista ei sopinut esimerkiksi kuumuutensa, naisellisuutensa tai epäkäytännöllisyytensä vuoksi. Havaintojeni perusteella totesin, että pitkät hihat eivät toimi, sillä ne tekevät vaatteesta liian kuuman. Käyttäjä joutuu myös tekemään käsillään paljon, jolloin pitkät hihat ovat tiellä. Kekäläinen muistutti, että asun tulee sopia myös miehille. Hän myös toivoi, että siihen tulisi paljon taskuja.

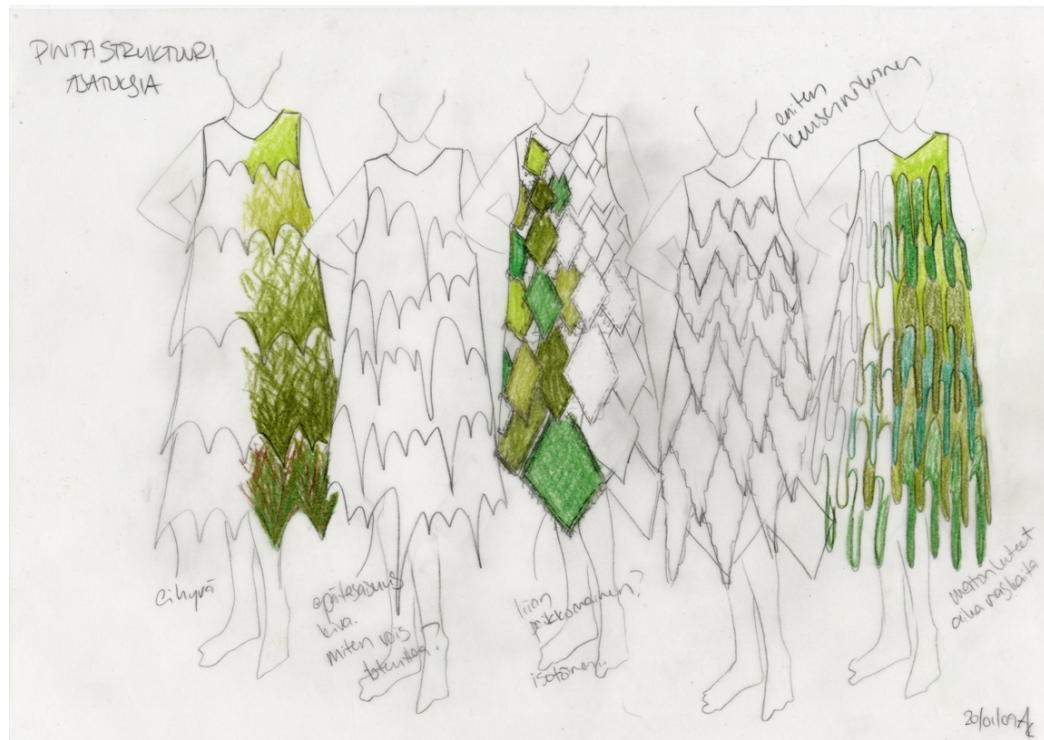

KUVA 16. Kuusipuvun luonnokset

Päädyin tunikamaiseen malliin (kuva 16, 1. vasemmalta), sillä se tuntui helpoimmalta vaatteelta pukeutumisen ja käytön kannalta. Tunika pysyy päällä vauhdikkaassakin toiminnassa eikä valu tai nouse liikkeessa. Päätin tehdä siitä kuitenkin pidemmän, ettei pukuun tarvitsisi liittää housuja, vaan jokainen voisi pukea alle haluamansa alaosan. Olen sitä mieltä, että kun alla pidetään omia vaatteita, tuntuu kokonaisuus käyttäjästä mukavammalta, eikä pukua myöskään tarvitse pestä joka käyttökerran jälkeen. Halutessaan sukupuolta voi korostaa alaosalla. Naisilla alla voi olla sukkahousut tai leggingsit, miehillä taas vaikkapa reisitaskuhousut. Malli sopii myös monen mittaisille. Pitkillä henkilöillä se ylettyy vain polveen, lyhyillä taas vaikkapa nilkkaan. Tämä ei kuitenkaan tee tunikasta liian pienen tai ison näköistä. Vaatteeseen tulee laajat käden-tiet ja pääntie, jotta se on myös helppo pukea eikä se vaadi vetoketjuja, nappeja tms. A-linjainen hihatton vaate ei ole kuuma eikä rajoita liikkumista. Tunikan alareunasta tein epäsymmetrisen, jotta se olisi vähemmän vaatemainen. Puvussa on myös useita erikokoisia taskuja esimerkiksi toiminnassa käytettäviä tavaroita varten.

Luonnostelin erilaisia pintastruktuureita (kuva 17), kun mietin, kuinka kuusen oksia voisi jäljitellä. Tässä vaiheessa en niinkään miettinyt vielä, millä materiaaleilla pinnan voisi toteuttaa. Osa ajatuksista oli viitteellisempiä kuin toiset, mutta päädyin kuitenkin

tarkimmin kuusta muistuttavaan kolmioratkaisuun (kuva 17, 2. oikealta), ettei puku ajautuisi liian kauas alkuperäisestä inspiraation lähteestään.

KUVA 17. Pintastrukturi-ideat

Näytin lopullisen luonnoksen (kuva 18) kirjaston Maileena Sorvalille ja hän oli innostunut suunnitelmasta. Hatusta hän ei oikein pitänyt ja ehdotin huppua sen sijaan. Se olikin hänen mielestään hyvä ja toimiva idea kuten myös pukuun tulevat taskut. Kun jälkikäteen mietin itse huppua, oli se omasta mielestäniikin toimivampi ratkaisu. Hattu on monille epämieluisen asuste varsinkin, jos sitä ovat käyttäneet monet muutkin ihmiset. Lisäksi huppu on helpompi ottaa pois ja laittaa jälleen päähän kesken toiminnan, kun se kulkee koko ajan mukana.

KUVA 18. Kuusipuvun lopullinen luonnos

Malli oli siis todettu hyväksi, mutta hyväkin malli on turha, ellei sitä saa muunnettua piirustuksesta käytännölliseksi toimivaksi vaatteeksi (Bicât 2006, 16). Myös materiaalien valinta on hyvin tärkeä vaihe suunnitteluprosessissa. Halusin materiaalin, joka olisi edullista ja helposti muokattavissa. Ajattelin, että luonnonkuitu sopisi hyvin teemaan sekä tietenkin olisi myös hengittävä. Luonnonkuitu olisi myös helposti värjättävissä, jolloin väri vaihtoehtoja olisi loputon määrä. Kuusimainen pinta vaatisi kerroksellisuutta, joten materiaalin tulisi olla hyvin kevyt, ettei vaatteesta tulisi liian paksu. Päädyin hyvin yksinkertaiseen ratkaisuun ja valitsin pohjaksi puuvillaisen lakanakan, jonka päälle muodostaisin pintastruktuuria yksinkertaisesta sideharsosta. Ainoa minua huolestuttava asia oli sideharson kestävyys, mutta päätin kuitenkin lähteä liikkeelle näillä materiaaleilla ja kokeiluja tekemällä varmistaa kestävyys. Valitut materiaalit ovat myös pestäviä ja tarkasti tehty värjäys varmistaa, ettei väriä irtoa pesussa.

Kuusiteema siis jatkuu myös puvun väreissä, kun valitsin vihreän eri sävyt. Puku on yläosastaan vaaleampi ja tummenee alaspäin kuin kasvava kuusi, jonka oksien päihin ilmestyvät uudet neulaset ovat vanhoja vaaleampia. Sävyt ja vaaleusaste poikkeavat vain vähän toisistaan ja näin muodostuu harmoninen kokonaisuus (Rihlama 1997, 86). Valitsemani sävyt ovat oikeaa kuusta hieman vaaleampia, ettei hahmosta tulisi pelottava tai uhkaava. Jännittävä ja kiehtova hahmo kuitenkin saa olla. Maurice Déribérén (1959) esittämän taulukon mukaan vihreä yhdistetään objektiivisesti luontoon ja sen psykologinen vaikutus on rauhoittava ja levollinen. Lisäksi vihreä on ympäristönä ihanteellinen keskittymiselle (Rihlama 1997, 109). Vaikkakin edellä mainitun taulukon mukaan se yhdistetään myös vahingollisuuteen ja symbolisena arvona voi olla jopa pahansuopuus (Rihlama 1997, 107), on vihreä mielestäni sopiva pukuun, jota ohjaaja pitää yllään koko työpajan ajan. Värin ei pitäisi ainakaan provosoida lapsia eikä lisätä levottomuutta.

Perusvaatteessa eli kuusipuvussa oli mielestäni tärkeää keskittyä FEA-malliin kerätyihin vaatimuksiin erityisesti toimivuuden osalta, koska vaate on ohjaajalla päällä koko työpajan ajan ja on tärkeää, että se ei haittaa työskentelyä eikä tee olosta epämuokavaa. Panostin kuusipuvun käyttömukavuuteen ja toimivuuteen esteettisyyden vaatimusten kustannuksella eikä moniaistisuus toteutunut. Päätin panostaa moniaistisuuden enemmän asusteiden kohdalla.

5.2.2 Vuodenaika-asusteet ja alusta

Aluksi kokosin listaa asusteista ja vaatekappaleista, joita voisi helposti pukea toisen vaateen päälle (kuva 19). Asusteiden tulisi olla sellaisia, että ne peittäisivät ainakin osan alla olevasta kuusipuvusta, jotta asun tunnelma todella muuttuisi. Tämä vuoksi asusteet kuten vyöt, laukut, hatut jne. eivät yksinään riitä. Listaamiani vaatekappaleita olivat esim. viitta, huivi, poncho, liivi. Edellä mainittuja asusteita voisi olla hauska käyttää näiden kanssa.

Asusteita suunniteltaessa tulee ottaa huomioon samoja asioita kuin peruspuvussakin. Asusta ei saa tulla asusteiden kanssakaan liian kuuma tai paksu, eivätkä asusteet saa haitata liikkumista. Asusteiden kohdalla olen kuitenkin valmis joustamaan hieman toimivuuden vaatimuksista. Perustelen tätä sillä, että asusteet ovat päällä vain välillä,

ja jos joku asuste on erityisen hankala päällä, sitä voi käyttää vähemmän aikaa. Ilmaisevuus ja esteettisyys ovatkin mielestäni asusteiden kohdalla tärkeämpiä.

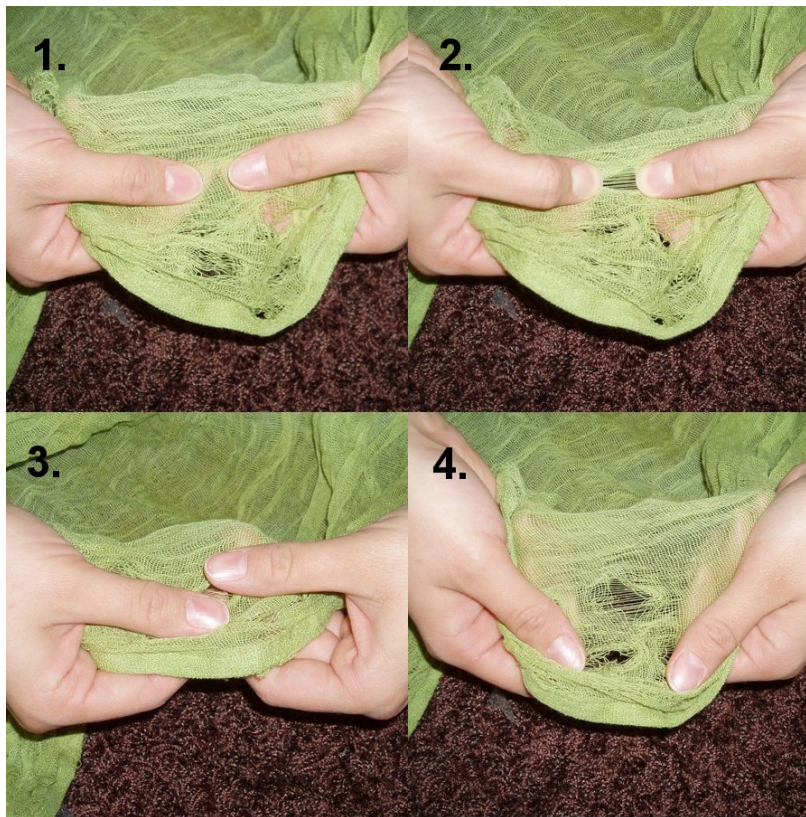
KUVA 19. Asustepohdintaa

Moniaistisuuden huomioon ottaen ajattelin, että ”vuodenaika-asusteissa” voisi käyttää erituntuisia materiaaleja ja erilaisia materiaalinmuokkausmenetelmiä kuten huovutusta, silkkiä, virkkausta, neulomista ja punontaa. Materiaaleista saisi myös inspiraatiota työpaja-aktiiviteetteihin: huovutus, silkkimaalaus, punonta jne. Materiaalien ja värien lisäksi haluan korostaa vuodenaikoja, myös asustevalinnoilla (vrt. Gillette 1997, 383). Talviasuste olisi jotain lämmintä, jollaista oikeasti käytetään talvella, kesäasuste taas jokin kevyt kesäsään vaatekappale.

Kevät

Koska kevään lähtökohtana oli lehtisilmujen hento vihreä harso, ajattelin viitan olevan sopiva vaatekappale (kuva 20), koska se peittää koko kuusipuvun. Pohdin viitalle erilaista muotoa. Aluksi ajattelin viitasta hihallista ja hupullista haltijamallia. Luovuin kuitenkin hihoista niiden epäkäytännöllisyyden vuoksi. Hupun päätin pitää. Kiinnitykseksi suunnittelin isoja puunappeja metsätunnelman lisäämiseksi.

Halusin viitan olevan läpikuultava, jotta se antaisi saman vaikutelman kuin keväinen koivu, jonka lehdet ovat juuri puhjenneet. Koivun vaalea vihreä näkyy kauniisti kuusta vasten, mutta pienet lehdet eivät kuitenkaan peitä takana olevaa kuusta. Materiaaliksi mietin sifonkia tai ohutta pellavaa. Epäilin kuitenkin sifongin kestävyyttä ja pellavan läpinäkymättömyyttä. Sitten muistin erään opiskelijan tekemän materiaalikoekulun, jossa ohueen sideharsoon oli tehty reikiä vetämällä lankoja erilleen (kuva 21). Reiät toisivat asusteeseen myös tunnusteltavaa. Mietin pitkään, onko tylsää tehdä asuste samasta materiaalista kuin kuusipuku, mutta reikäidea oli mielestäni niin hyvä, että se kannatti toteuttaa siitä huolimatta. Sideharso olisi värjäyksen jälkeen silittämättömänä myös ruttuista, mikä sopisi alkuperäiseen inspiraatiooni avautuvasta lehdestä. Tein myös toisenlaisen lehdenpintakokeilun (kuva 2, s. 14), jota käytin Tunnetko vuodenajan -kokeilussa, mutta reikäpinta oli selvästi toimivampi ja inspiroivampi sekä opettajalle että lapsille.

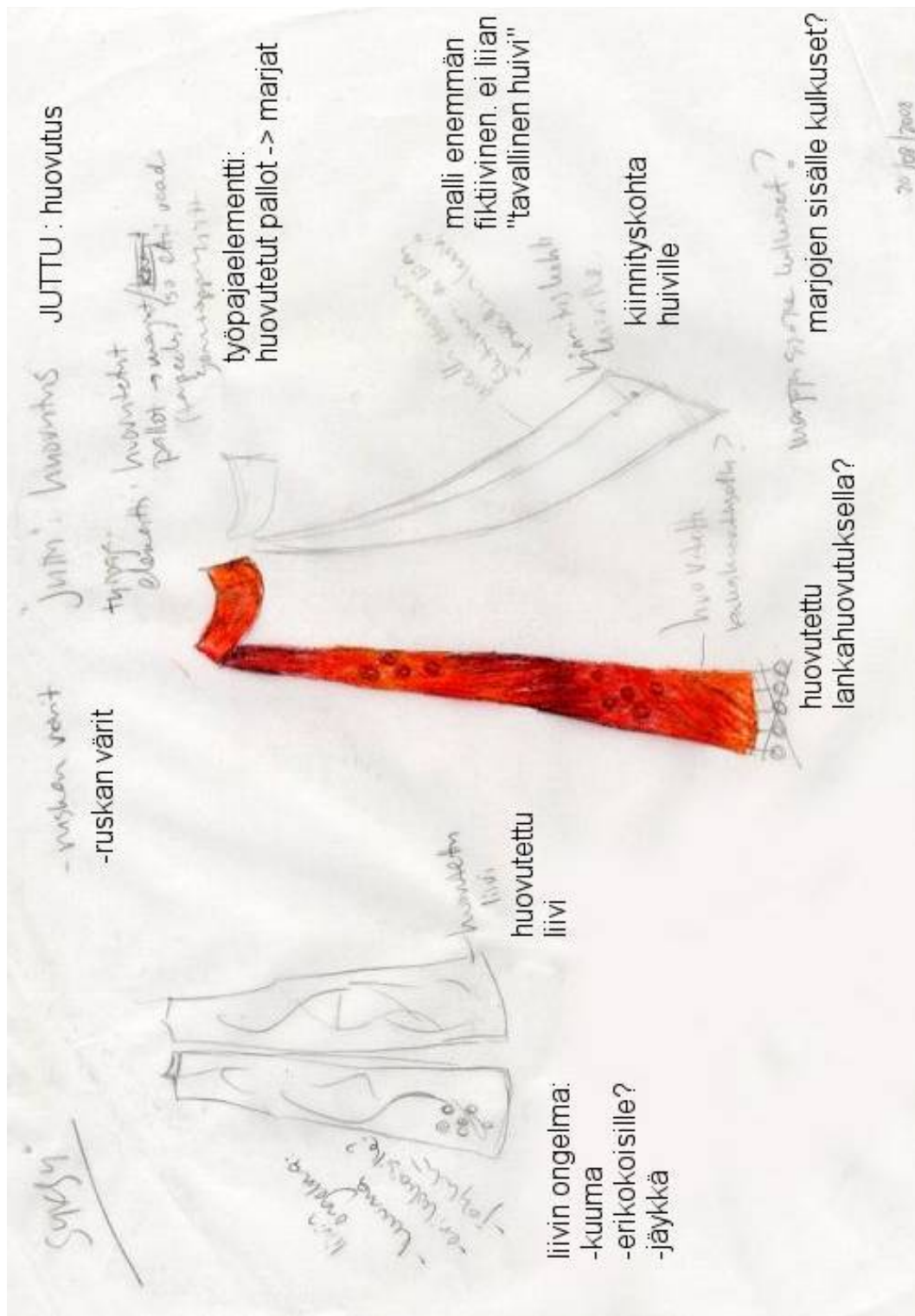
KUVA 21. Reikien tekeminen

Kesä

Kesän ideointi osoittautui hieman hankalaksi. Kukista tuli mieleeni vain hyvin naisellisia asusteita (kuva 22). Ongelmana oli myös se, että halusin kukkien olevan asusteessa pääosassa ja ajattelin, että jos asusteessa on suuri pinta, jonka peittää kokonaan kukilla, se voi olla hieman liikaa. Kekäläisen (2009a) ideasta aloin kehitellä liiviä. Ajattelin, että se voisi olla nauhasta tehty. Tein kokeiluja paperinarusta ja kanttinauhasta neulomalla ja solmimalla. Neulomalla tulos oli hyvin paksua ja paperinarussa tuli vastaan kestävyys- ja pestävyysongelmat. Verkoksi solmittu kanttinauha oli mielestäni hauskanäköistä ja siihen olisi helppo kiinnittää esimerkiksi satiininauhasta tehtyjä kukkia.

Tein satiininauhasta kukkia (kuva 3, s. 14), mutta tulin sellaiseen tulokseen, että kukat tekivät liivistä liian naisellisen ja lisäksi olisi kiva, jos liiviin tulevat kukat olisivat enemmän viitteellisiä. Ompelutarvikeliikkeessä näin nappiseinän ja silloin sain idean, että napit olisivat mahtava keino saada paljon erivärisiä, -kokoisia ja -tuntuisia ”kukkia”. Napit jättäisivät myös enemmän tilaa lasten mielikuvitukselle ja voisivat olla kukkien lisäksi monia muitakin asioita.

Kesäasusteeseen tulee paljon ”ylimääräisiä nappeja ja naruja”, joita toinen havainnoimistani opettajista nimenomaan suosittelee välttämään. Kyseessä on kuitenkin asuste, jota ei pidetä yllä koko ajan ja toiminnan voi suunnitella niin, ettei asusteesta synny haittaa. Mielestäni koristeiden käyttö on perusteltua, kun siitä saatava hyöty on suuri ja idea hyvä. Näyttelijä Ari Piispakin sanoo ”Kun idea on hyvä, näyttelijä hyväksyy kaikki epämukavuudet.” (Hirvikoski 2009, 50). Vaikka asun käytännöllisyys onkin aina näyttelijän huolenaiheena, voi asu tarvittaessa olla painava, kuuma tai liikkumista rajoittavakin, kunhan se tukee näyttelijän ilmaisua ja on asianmukainen. Bicât (2006, 8) puhuu näyttelijästä, mutta sama periaate on mielestäni sovellettavissa työpajaohjaajaankin.

KUVA 23. Luonnos "Syksy"

Syksy

Syksyn maanläheisistä ja hehkuvista väreistä mieleeni tuli heti huovutus. Pystyin heti kuvittelemaan, kuinka punaisista, ruskeista, oransseista ja keltaisista villoista syntyisi kaunis ja näyttävä vaatekappale, mutta mikä vaate? Huovuttamalla olisi syntynyt kaunis liivi (kuva 23), mutta ajattelin, että siitä tulisi liian kuuma päällä pidettäväksi.

Niinpä päädyin kaulahuiviin, josta kuitenkin saisi näyttävän tekemällä siitä tarpeeksi suuren, mutta joka ei olisi liian kuuma käyttäjälle. Lisäksi sitä voisi käyttää myös muuten kuin vain kaulassa. Huovuttamalla saisi myös tehtyä pyöreitä marjoja, jotka olivat alkuperäinen inspiraationi. Niiden roikkuminen huivin päistä pompuloina oli mielestäni liian yllätyksetöntä, joten päätin yrittää huovuttaa tai muuten kiinnittää niitä huivin päälle.

Talvi

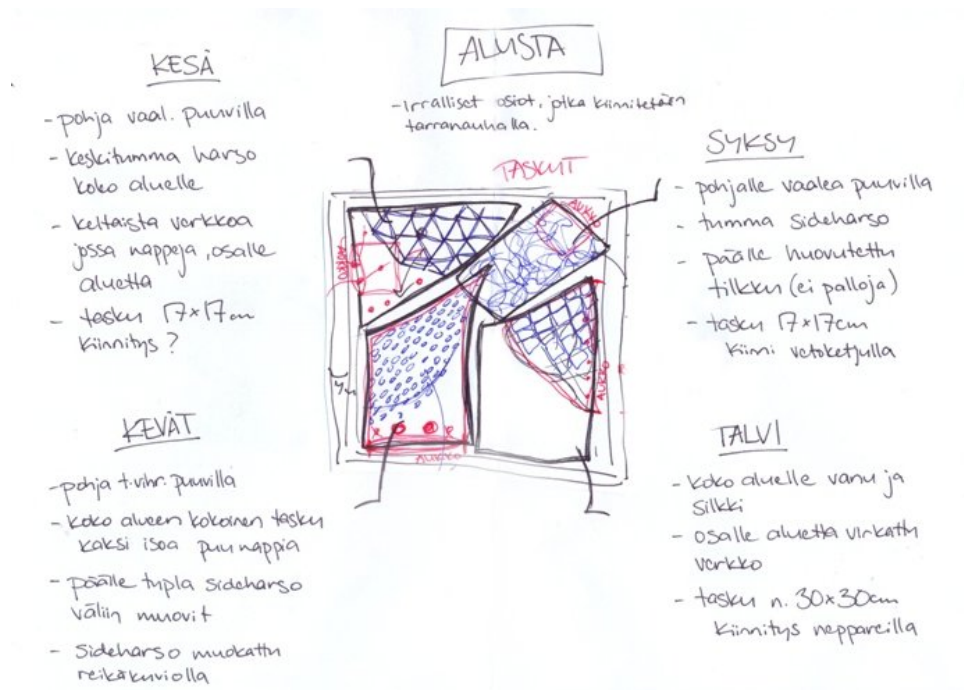
Talviasustetta varten keräämäni kuvakollaasi (KUVA 13, s. 30) oli hyvin värikäs ja lumi esiintyi hyvin monipuolisina pintoina. Asustetta suunnitellessani totesin kuitenkin, että olisi parasta pitäytyä enimmäkseen valkoisessa värissä, että asuste osattaisiin yhdistää lumeen. Sinisellä sitä kuitenkin voisi vähän elävöittää. Pintojen kanssa sen sijaan voisi leikitellä paljonkin. Lumesta minulle tuli mieleen toisaalta pehmeys ja pörröisyys ja toisaalta keveys ja kiilto. Mietin erilaisia neulottavia ja virkattavia vaihtoehtoja. Toisaalta taas silkki, joka leijaillee kuin lumihuutalet, tuntui kiehtovalta. Silkistä en oikein keksinyt mitään luontevaa asustetta, jossa materiaali pääsisi oikeuksiinsa. Lisäksi minua epäilytti vaateen kestävyys. Opettajan kannustamana pohdin myös vaihtoehtoa, jossa silkki ei olisikaan vaate, vaan se tulisi huiveina piilotaskuista ja lopulta peittäisi koko alla olevan kuusipuvun (kuva 24). Kekäläinen (2009a) ei ollut kovin vakuuttunut tästä ideasta ja olin itsekin lopulta sitä mieltä, että haluan kaikissa vuodenaajoissa pysytellä asusteideassani.

Alustaan tulee jokaista vuodenaikaa kuvaavat osiot. Ajattelin, että alustasta tulisi toppattu ja tilkkutäkkimäinen. Sitä voisi käyttää lattialla ja lapset voisivat vaikka istua sen päällä, tai isommille lapsille sen voisi ripustaa seinälle seinävaatteeksi. Osioissa ajattelin käyttää samoja materiaaleja ja tekniikoita kuin vuodenaika-asusteissakin (kuva 26). Jotta alustan pesu onnistuisi monista erivärisistä ja ominaisuuksiltaan erilaisista materiaaleista huolimatta, päätin kiinnittää vuodenaikaosiot tarranauhalla. Silloin alustan voi pestä pesukoneessa ja vuodenaikaosiot tarvittaessa erikseen käsin tai hienopesussa.

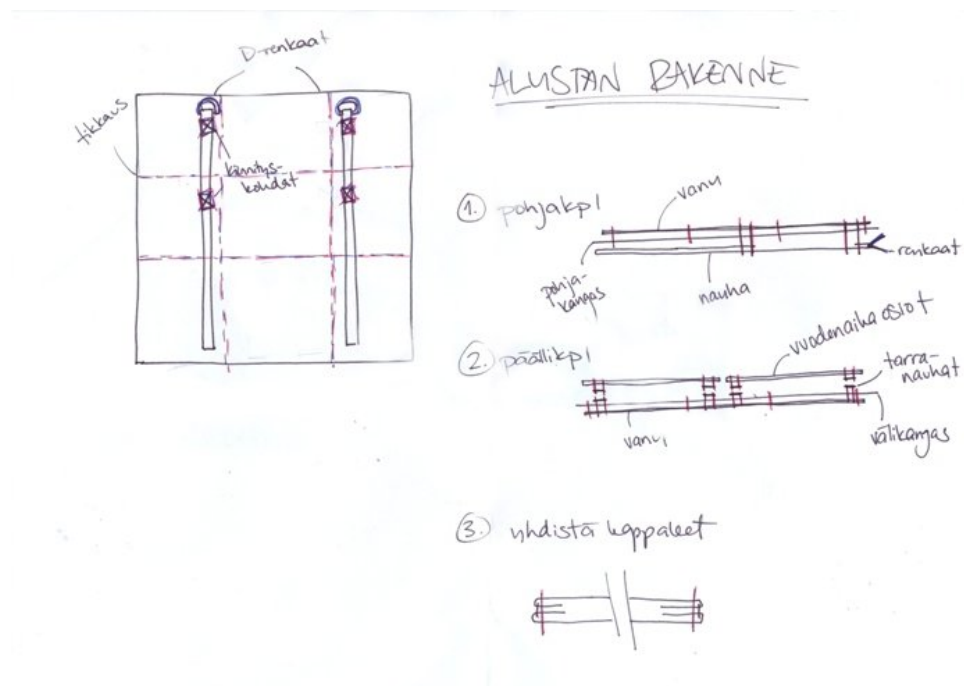

KUVA 26. Vuodenaikaosioden sommittelua

Ajatuksena oli myös, että alusta toimisi kaikkien osien kuljetusvälineenä (kuva 27). Jokaisen vuodenajan alle tulisi tasku, jossa voisi säilyttää toimintaan liittyvä materiaalia. Taskuissa tavarat kulkisivat kätevästi mukana ilman ylimääräisiä pusseja, jotka voisivat hävitä helposti. Taskut voisivat olla myös jännittävä lisä toimintaan, kun lapset voisivat ensin tunnustella, mitä taskussa voisi olla ja sitten etsiä suuaukkoja. Taskujen sulkimet voisivat olla erilaisia (napit, vetoketju, nepparit jne.) mielenkiinnon lisäämiseksi. Tarkoituksena olisi, että myös kuusipuku ja asusteet voitaisiin kuljettaa ja säilyttää alustan sisällä. Ensin ajattelin, että alustasta voisi muodostua säkki, mutta totesin sen olevan kömpelö ratkaisu, kun alustasta tulee paksu. Sitten keksin, että alustasta voisi tehdä rullan, joka sitten kiristettäisiin nauhoilla (kuva 28).

KUVA 27. Materiaalivalinnat ja taskut

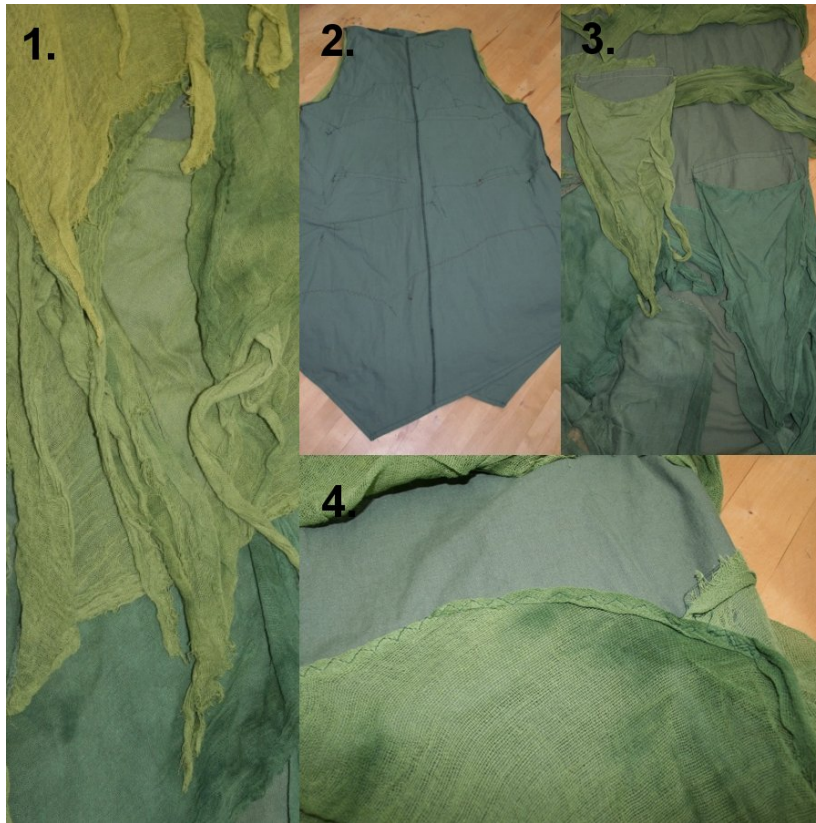
KUVA 28. Rakenneluonnoksia ja rakennekuvia

5.3 Kuusipuvun, asusteiden ja alustan valmistus

Suunnitelmien valmistuttua siirryin valmistuksen pariin. Ensin valmistin kuusipuvun, jolle oli jo käyttötilaisuudet tulossa. Asusteiden ja alustan valmistamisen aloitin myöhemmin.

Kuusipuku

Luonnosten ja palautteen perustella lähdin toteuttamaan kuusipukua puuvillaisesta lakanakankaasta sekä sideharsosta ja pyrin pitämään lopputuloksen mahdollisimman kevyenä. Värijäsin pukua varten kolmea eri sävyistä vihreää sideharsoa sekä vielä asetta tummemman puuvillakankaan pohjakankaaksi (kuva 29/1). Pohjalle tein yksinkertaisen a-linjaisen hihattoman tunikan (kuva 29/2). Leikkasin sideharsosta vinoon langansuuntaan erikokoisia kolmioita: tummimmasta harsosta suurimpia ja vaaleimmasta pienimpiä. Kiinnitin kolmioita limittäin ja kerroksittain pohjatunikaan nukan päällä asetellen vaaleimmat päällimmäiseksi. Kiinnitin harsokolmiot tikkisiksakilla (kuva 29/4). Hupun päällystin samoin harsokolmioilla. Hupussa kolmioiden päät piti kiinnittää, sillä ne eivät muuten pysyneet paikoillaan vaan valahtivat silmille, ja kun huppu oli alhaalla, pohjakangas näkyi monesta kohtaa. Jätin harsokolmiot huolittelematta saadakseni aikaan hieman sotkuisemman yleisilmeen ja näin mielestäni metsäisemmän tunnelman. Tikkisiksakkiinnityksen vuoksi vaateen sisäpuolesta tuli epäsiisti. Vuori olisi kuitenkin tehnyt vaatteesta tukalan, joten päätin vuorittaa vain hupun, koska sen sisäpuoli saattaa näkyä käytössä. Tein tunikaan myös kolmion mallisia taskuja puuvillakankaasta, päällystin ne harsolla ja kiinnitin yläreunastaan pohjaan (kuva 29/3).

KUVA 29. Kuvakooste kuusipuvun valmistuksesta

1. Kankaat 2. Pohjatunika 3. Taskut 4. Harson kiinnitys

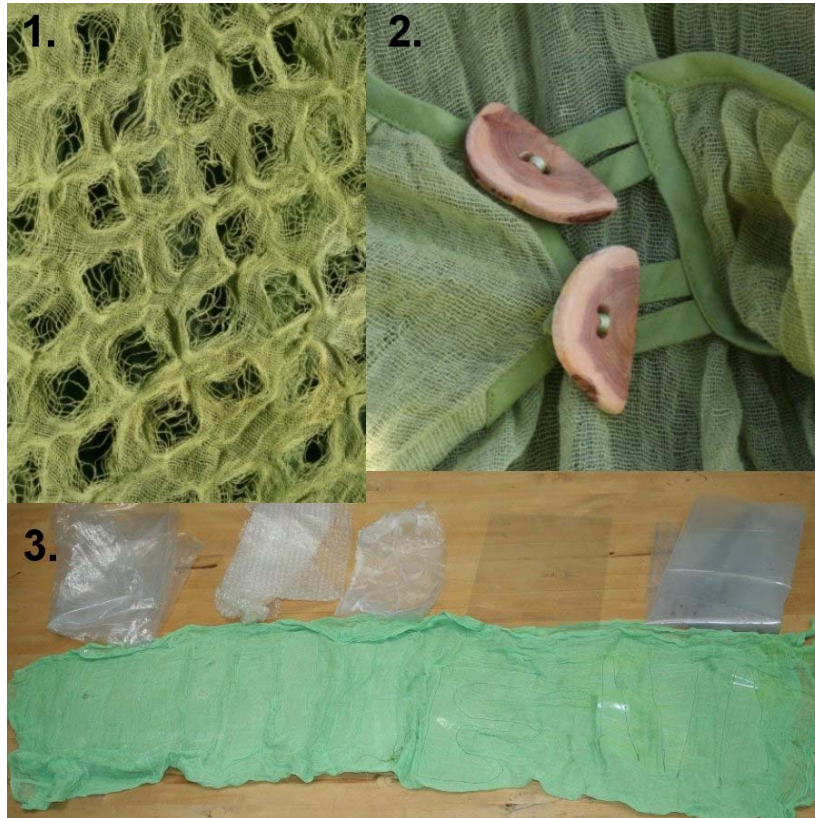
Vuodenaika-asusteet

Ensin tein materiaalikokeiluja ja mietin ääniefektien toteutusta, sillä ne eivät vielä olleet mukana aikaisemmissa Tunnetko vuodenajan -materiaalikokeiluissa. Sen jälkeen aloitin vaatteiden valmistuksen.

Kevät

Ääniefektiä pohiessani avautuvista lehdistä tuli mieleeni heti jonkinlainen rutina. Kokeilin erilaisten materiaalien rutistamisesta kuuluvaa ääntä ja paperi vastasi eniten mielikuvaani. Olin kuitenkin sitä mieltä, että paperi ei millään toimisi vaatteessa sillä se estäisi pesemisen täysin. Vaikka en halunnutkaan kokonaisuuteen mitään synteetistä materiaalia, jouduin antamaan periksi ja kokeilemaan erilaisia muoveja äänen muodostamiseksi. Kokeilin erilaisia ja eripaksuisia muoveja kuten kirkasta muovipussia, kuplamuovia, hedelmäpussia, piirtoheitinkalvoa ja kirkasta suojamuovia (kuva 30/3). Muovien tuli olla läpinäkyviä, etteivät ne näkyisi ohuen harson ja siinä olevien reikien läpi. Eniten paperia vastaava ääni kuului muovipussista, mutta kuplamuovi

tuntui ja näytti niin hauskalta harson reikien läpi, että päätin käyttää asusteessa molempia.

KUVA 30. Kuvakooste kevätasun valmistuksesta
1. Reikäkuvio 2. Napit 3. Muovikokeilu

Viitan valmistus alkoi harson värjämisellä ja oikea väri löytyikin jo toisella yrityksellä. Harso on vain 100 cm leveää, joten viitta piti tehdä kolmesta osasta. Alun perin suunnittelemani huppu jäi pois, sillä siitä tuli tarpeeton kuusipukuun tulevan hupun vuoksi. Viitan muodon sain tekemällä hartioiden kohdalle muotolaskokset ja rypyttämällä lopun kankaan pääntielle vinonauhan avulla. Tein vinonauhasta myös vahvistukset keskelle eteen kiinnitystä varten sekä lenkit nappeja varten. Tein viittaa reikäkuviota (kuva 30/1) epäsymmetrisesti niin, että kuvio alkaa edestä lähes koko kappaleen korkeudelta ja vähenee takakappaleella loppuen toisella etukappaleella. Lopulta löysin myös täydelliset puunapit, jotka viimeistelivät asusteen (kuva 30/2). Napit ovat katajasta ja näin sain muiden aistien lisäksi jopa hajuaistin yhdistettyä asusteeseen. Viitan etureunat huoliteltiin päärmeellä, jonka sisällä on nauha tukemassa reunaa. Helman halusin jättää leikatuiksi, jotta viitta näyttäisi mahdollisimman kevyeltä. Suurin osa helmasta on leikattu vinoon, joten se ei lähde purkaantumaan.

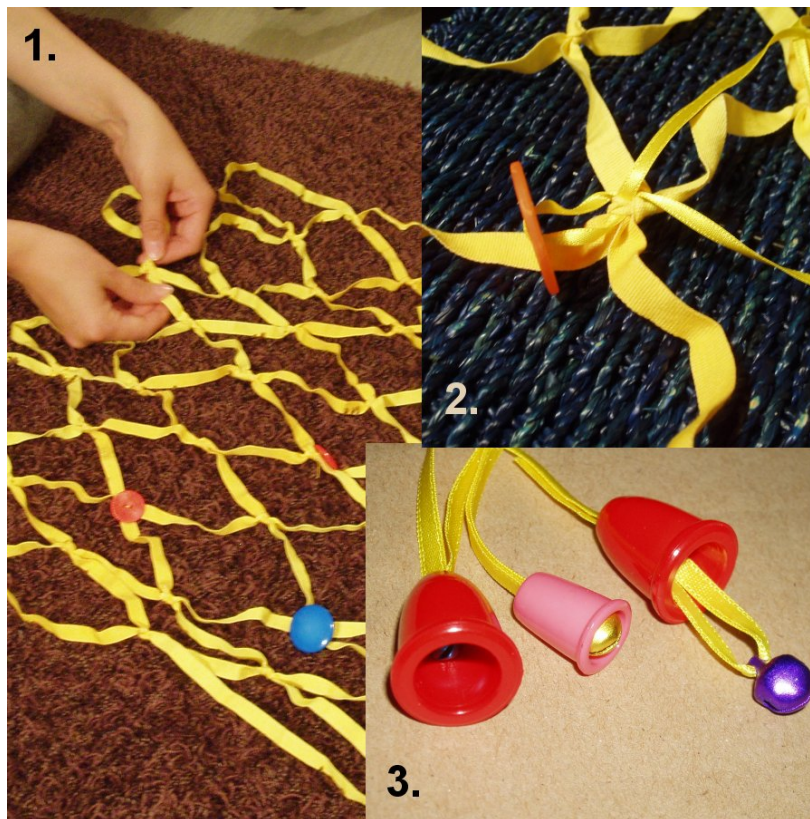
Ääniefektimuovit ompelin viitan sisäpuolelle kahden harson väliin. Asettelin muovit epäsymmetrisesti. Muovipussimuovia tuli isoina lehden muotoisina paloina viitan reiättömään reunaan ja kuplamuovia taas reikien kohdalle. Muovin palat pienenevät ja loppuvat viitan takaosassa. Pysin laittamaan muovia viittaan paloissa ja ainoastaan lähelle helmaa, ettei viitasta tulisi raskas, kömpelö ja ennen kaikkea kuuma ja hiostava. Muovien kanssa viitta ei laskeudu niin hyvin kuin ilman, mutta on kuitenkin ihan toimiva. Jouduin tinkimään hieman toimivuuden vaatimuksista, mutta pidin moniaistisuuden toteutumista tässä tapauksessa tärkeämpänä. Esimerkiksi pesu voi tapahtua vain käsin. Viitta on kuitenkin sopiva erikokoisille ihmisille eikä se viittaa erityisesti kumpaankaan sukupuoleen (kuva 31).

KUVA 31. Kevät-viitta

Kesä

Liiviä varten värjäsin kanttinauhaa keltaiseksi. Väri oli Tunnetko vuodenajan - kokeilussa osoittautunut hyväksi, kun lapset yhdistivät sen heti aurinkoon ja auringonsäteisiin. Kokeilussa käyttämäni solmimistekniikka oli työläs ja sen kestävyys oli hieman epävarma, joten päätin etsiä uuden tekniikan. Löysinkin ohjeen Antrean verkon punomiseen Museoviraston (2002) Internet-sivuilta. Ja vaikka ohjeen mukainen verkko on tehty pajunkuoresta, mielestäni solmimistekniikka sopi erinomaisesti tarkoitukseeni. Punoin verkosta (kuva 32/1) erikseen takakappaleen ja kaksi etukappaletta.

KUVA 32. Kuvakooste liivin valmistamisesta

1. Solmiminen 2. Nappien kiinnitys 3. Kulkuset

Kappaleiden keskiosista tuli siistit, mutta reunat eivät täysin onnistuneet. Vaatetta kootessani sain kuitenkin reunoista epäsiisteimmät osat piilotettua. Yhdistin kappaleet ompelemalla. Kokeilin myös solmimalla yhdistämistä, mutta liitoskohtiin oli hankala saada pitäviä solmuja, jotka eivät liikkuisi. Solmimani kappaleet olivat suorakaiteen muotoisia, joten niitä piti muotoilla, jotta liivi sai muotonsa. Laitoin kädenteille, päälle sekä etureunoihin vielä vahvikkeeksi ylimääräisen nauhakerroksen. Ajattelin sen

myös helpottavan asusteen pukemista ja selventävän liivin muotoa, joka jää hieman epäselväksi reikäisen rakenteen vuoksi.

Etsiessäni nappeja löysin nyöriholkkeja, jotka mielestäni muistuttivat kellokukkia ja päätin ottaa niitä nappien seuraksi. Olin hieman huolestunut nappien turvallisuudesta pienten lasten kanssa toimiessa. Kekäläinen oli kuitenkin sitä mieltä, että jos napit ovat tukevasti kiinnitettyjä, ongelmaa ei ole. Keksin nappien kiinnittämiseksi tukevan ratkaisun. Pujotin kapeaa satiininauhaa verkon solmujen läpi ja kiinnitin napit nauhalta verkkoon (kuva 32/3). Nauha on tukevampi kuin lanka, ja kun sitä ei katkaista joksikin napin kiinnittämisen jälkeen, on purkaantumisen vaara pienempi.

Kesäasusteen äänen keksiminen oli hankalaa. Törmäsin sattumalta askartelukaupassa pikkuruisiin kulkusiin, joista tuli mieleeni heti yhden kirjaston satutunnin nimi: Puiden puhinoita, kevätkukan kikatusta. Jos kukat nauraisivat, ääni kuulostaisi varmasti juuri tältä. Kulkuset sopivat suurimpien ”kellokukkieni” sisään juuri sopivasti (kuva 32/4) ja ajattelin, että sehän olisi hauska, kun lapset saavat kokeilla, mikä kukka kikkaa ja mikä ei.

Liivin väriksi valittu keltainen yhdistetään Déribérén (1959) taulukon mukaan objektiivisesti auringon valoon (Rihlma 1997, 107). Tämä tulikin todistetuksi, kun Tunnetko vuodenajan -kokeilussa lapset yhdistivät keltaisen verkon heti auringonsäteisiin. Taulukon mukaan tunneperäisesti keltainen yhdistetään iloisuuteen, ja sillä on mm. näköä terästävä fysiologinen vaikutus. Väri sopii asusteeseen, jota ei pidetä päällä jatkuvasti, sillä kuten Rihlma (1997, 108) toteaa, jatkuvasti näkökentässä ollessa keltainen voi aiheuttaa ärsytystä ja rauhattomuutta. Myös verkkomainen rakenne on onnistunut, sillä keltaista ei tulisi koskaan käyttää värikylläisinä laajoina pintoina (Rihlma 1997, 108).

Valmis liivi on mielestäni onnistunut ja hyvin kesäinen (kuva 33). Verkon silmukat jäivät ehkä hieman liian suuriksi, mutta kun kuljetin nappien kiinnityksessä käytettävää nauhaa aukkojen poikki, ei koko enää häiritse ja syntyi myös kolmiulotteinen vaikutelma. Kiinnitystä varten laitoin etureunoihin nauhat. Mielestäni liiviä voi kuitenkin hyvin pitää myös auki.

KUVA 33. Kesä-liivi

Syksy

Halusin marjoihin ääneksi jonkinlaista kolinaa kuten kuivattu herne filmipurkissa. Kulkunen oli mielestäni liian tyypillinen ja tylsä ääni. Myös superpallosta pomputellessa kuuluva ääni tuntui kiehtovalta, mutta idea oli huovutuksen kera huonosti toteutettavissa. En millään löytänyt tarpeeksi pientä ja huovutusprosessin kestäväää ratkaisua herne-filmipurkki-ideaan, joten ajan puutteessa päätin kuitenkin kokeilla kulkusta. Kulkunen osoittautui erinomaiseksi äänen lähteeksi, kun sen kilinä vaimentui huovutetun pallon sisällä. Ääni oli juuri sellainen, millaisen olin alun perin halunnutkin.

Tuntoaistia varten syksyasusteessa olisi tietenkin pehmeä huovutus, josta tuli vielä mielenkiintoisempi, kun päätin käyttää lankahuovutusta. Valitsin lankahuovutuksen, koska se ruokki selvästi enemmän lasten mielikuvitusta Tunnetko vuodenajan - kokeilun aikana. Langat jäävät huovutuksessa koholle ja joissakin kohdissa irralleen, jolloin niitä voi kuvitella vaikka puiden juuriksi tai poluiksi. Lankojen väliin jäävät

reiät voivat puolestaan olla madonkoloja tai vaikkapa vesilammikoita. Lisäksi tuntoaistia stimuloivat huivista löytyvät marjapallot, joita voi esimerkiksi etsiä silmät kiinni.

Lähdin huovuttamaan huivia Tunnetko vuodenajan -kokeilun lankahuovutuksen mallilla. Lisäsin huopuvien lankojen sekaan hieman myös villakuituja varmistaakseni huopumisen ja kestävyuden. Vaikka huovutin lankoja ja villoja alkuun ennen pesukoneeseen laittamista, ei huivi kuitenkaan huopunut kunnolla. Toisen pesukerran jälkeen tulos oli jo parempi ja lopun huovutin vielä käsin. Marjapallojen huovutus oli hauskaa ja tein niitä kaikissa mahdollisissa väreissä. Huovutin myös muutaman ”mustikan” tumman sinisestä villasta, mutta ne eivät mielestäni kuitenkaan sopineet huivin värimailmaan. Tein kokeiluja pallojen kiinnittämiseksi huiviin huovuttamalla, mutta totesin, että se ei onnistuisi. Niinpä päätin kiinnittää pallot ompelemalla ja sijoitin ne paksuksi huopuneisiin solmukohtiin (kuva 34).

KUVA 34. Yksityiskohta Syksy-huivista

Huivissa on paljon voimakkaita värejä, mutta kokonaisuus on kuitenkin silmälle miellyttävä, sillä siinä toteutuu identtinen eli lähisävyharmonia. Lähisävyharmoniaassa käytetyt värit ovat väriympyrässä vierekkäisiä värejä ja löytyvät ympyrän samalta neljännekseltä. Huivissa punainen on päävärinä ja erityisesti keltainen on alistettuna tehostevärinä. Näin ollen värit eivät kilpaile keskenään häiritsevästi (Rihlma 1997, 86).

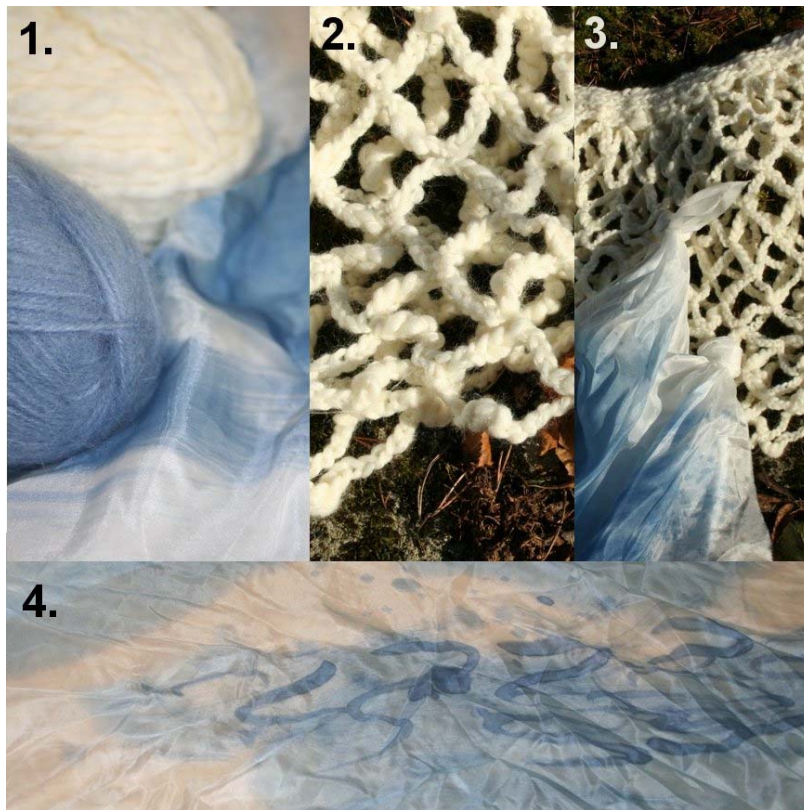
Huivista tuli vähintään yhtä hyvä, kuin olin alun perin ajatellut (kuva 35). Se on näyttävä, mutta ei liian raskas tai paksu. Huovutuksesta tuli myös kestävä, ja pallotkin sain kiinnitettyä niin, että niitä kärsii vähän nykiäkin. Huivi toimii niin kaukaa kuin läheltäkin katsottuna.

KUVA 35. Syksy-huivi

Talvi

Mietin pitkään mikä voisi olla talven ääniefekti. Mitään sopivaa en oikein keksinyt ja sitten tajusin, että talvihan on hiljaista aikaa. Myös valitut materiaalit tukivat hiljaisuusajatusta. Päätinkin, että talven kuulohavainto olisi se, että mitään ääntä ei kuulu. Tuntoastia varten pehmeä villalanka ja viileä sileä silkki toisivat hienon kontrastin (kuva 36/1).

KUVA 36. Kuvakooste talviasusteen valmistuksesta

1. Materiaalit 2. Virkattu verkko 3. Solmitut huivit 4. Silkkimaalaus

Virkkasin ponchon Kaarna-langasta (kuva 36/2) soveltaen Internetistä löytämäni ohjetta (Novita 2007). Tein alareunasta epäsymmetrisen, ettei asusteesta tulisi liian ”nätti” ajatellen miespuolisia käyttäjiä. Maalasin ohuelle silkille reaktiiviväreillä ”lumikinosten varjoja” luodakseni kylmää talvista tunnelmaa (kuva 36/4). Silkistä tein 12 pientä silkkihuivia, jotka sitten solmin kiinni ponchoon (kuva 36/3). Huivit voi halutessaan irrottaa ja jakaa lapsille.

Valkoinen väri yhdistetään Déribérén (1959) taulukon mukaan puhtauteen sininen taas viileyteen. Sininen on myös rauhoittava väri. (Rihlama 1997, 107.) Monet pohjoisessa asuvat taas liittävät valkoisen suoraan talveen, sillä se on lumen väri (Hintsanen 2009). Mielestäni valmis asuste kuvaa talvea hyvin väreiltään ja koko olemukseltaan (kuva 37). Poncho on aika lämmin ja väriltään hieman arka, mutta toivon sen kuitenkin toimivan tarkoituksessaan.

KUVA 37. Talvi-poncho

Alusta

Alustaa varten värjäsin ohuempaa ja paksumpaa puuvillakangasta. Valitsin väriksi vihreän pysyäkseni metsäteemassa. Pohjan tein paksummasta ja tummemmasta kankaasta, koska se on kovemmalla rasituksella ja likaantuu helpommin. Tikkasin ohuen vanulevyn molempiin kankaisiin alustan tukevoittamiseksi. Alustasta tulee myös kaikkien osien kuljettamisväline. Vaatteet asetetaan alustan päälle, minkä jälkeen se rullataan ja kiinnitetään kahdella leveällä nauhalla, joiden toisessa päässä on D-renkaat. Renkaat toimivat myös ripustuslenkkeinä, jos alustaa halutaan käyttää seinävaatteena. Kuljetusta helpottaakseni tein alustaan vahvan pehmustetun kantokahvan, joka on tarpeeksi pitkä myös olalla kantamiseen (kuva 38).

KUVA 38. Alusta kiinni

Alustan päällipuolella ovat vuodenaikaosiot (kuva 39). Pinta on jaettu neljään vuodenaikojen kuvaavaan osioon. Käytin samoja materiaaleja ja tekniikoita kuin asusteissa pitääkseni koko kokonaisuuden yhtenäisenä. Kevät- ja kesäosiot on tehty täysin samoin kuin asusteetkin. Syksyosiossa päätin jättää marjapallot pois, sillä ajattelin niiden olevan hauskat toiminnassa käytettävänä esineinä. Jos palloja olisi myös alustassa, niitä saattaisi jo olla hieman liikaa. Käytin kuusipuvusta ylijääneitä harsotilkkuja kesä- ja syksyosioiden pohjaksi. Kesään käytin vaaleampaa ja syksyyn tummempaa. Kun kevätosion materiaali oli vielä astetta vaaleampaa harsoa, korostivat värit hienosti vuoden etenemistä. Talviosiossa käytin enemmän silkkiä kuin asusteessa, koska silkki mielestäni toimi alustassa erityisen hyvin. Silkin alle laitoin vanukerroksen luomaan lumikinoksen tunnetta. Silkin ja virkatun verkon kontrasti on helposti tunnisteltavissa.

KUVA 39. Vuodenaikaosiot

6 METSÄN SIIMEKSESSÄ

Tässä luvussa arvioin kuinka valmistamani kuusipuvusta, vuodenaika-asusteista sekä työpaja-alustasta koostuva kokonaisuus onnistui. Kerron kuusipuvun käytöstä Kulttuurikaruselli-toiminnassa sekä viikon mittaisesta testikäytöstä, jonka järjestin varmistuakseni valmiin kokonaisuuden toimivuudesta. Luvun lopussa arvioin prosessin onnistumista käyttäjiltä ja toimeksiantajalta saamani palautteen perusteella sekä peilaamalla lopputulosta FEA-malliin koottuihin suunnittelun lähtökohtiin ja vaatimuksiin.

6.1 Valmiin kokonaisuuden tarkastelu

Kokonaisuus valmistui osissa. Kuusipuku (kuvat 40 ja 41, LIITE 2) oli jo valmis ja käytössä kun vielä valmistin asusteita. Alusta valmistui viimeisenä. Kuusipuvusta saatu palaute oli niin hyvää, ettei pukuun tarvinnut sen perusteella tehdä muutoksia. Lisää taskuja toivottiin ja ne ajattelin lisätä ennen kokonaisuuden lopullista luovutusta.

KUVA 40. ja 41. Kuusipuku

Varmistuakseni vielä vaatteiden toimivuudesta erikokoisilla ihmisillä, valitsin joukon eri-ikäisiä ja -kokoisia koehenkilöitä, jotka sovittivat valmista vaatetta. Ensimmäinen koehenkilö oli 21-vuotias mies, pituus 184 cm, rinnan ympärys 110 cm. Toinen koehenkilö oli noin 50-vuotias nainen, pituus 165 cm, rinnan ympärys 122 cm. Kolmas koehenkilö oli 23-vuotias nainen, pituus 168 cm, rinnan ympärys 88 cm. (kuvat 42 - 44) Sovitusten perusteella voidaan todeta, että kuusipuku todella sopii erikokoisille ihmisille sekä molemmille sukupuolille. Vaikka henkilöt ovat erimittaisia ja -kokoisia, puku ei näytä kenenkään päällä kömpelöltä eikä väärän kokoiselta tai mittaiselta. Puku myös toimii molemmilla sukupuolilla, sukupuolta kuitenkin erityisemmin korostamatta. Kaikki koehenkilöt tunsivat olonsa mukaviksi puku päällä, eikä se kiristänyt tai puristanut mistään.

KUVA 42. Koehenkilö 1 KUVA 43. Koehenkilö 2 KUVA 44. Koehenkilö 3

Asusteetkin (LIITE 3) valmistuivat lopulta ja onnistuivat hyvin. Kaikki asusteet on helppo pukea päälle esimerkiksi työpajan aikana. Ne toimivat myös itsenäisenä vaatekappaleena ilman kuusipukua. Näin moniaistisuus on otettu kunkin aistin osalta huomioon vuodenaika-asusteissa ja alustassa:

Kuuloaisti:

- Kevät: rutinaa, muovia harsokerrosten väliin
- Kesä: kilinää, pienet kulkuset nyöriholkkien sisällä
- Syksy: kolinaa, isot kulkuset (kilinä vaimenee huovutuksella)
- Talvi: ei ääntä

Tuntoaisti:

- Kevät: ruttuinen, ohut, reiät
- Kesä: verkko, eri tuntuiset ja kokoiset napit
- Syksy: huovutus, langat ja kolot, marjapampulat
- Talvi: kontrasti pehmeä villalanka/viileä sileä silkki

Näköaisti:

- Kevät: vaalea, reikäinen
- Kesä: aurinkoinen, napit
- Syksy: syksyn värit
- Talvi: valkoinen/sininen, matta/kiiltävä

6.2 Testikäyttö

Halusin kattavalla testikäytöllä ennen kaikkea nähdä, kuinka kuusipuvun, asusteiden ja alustan muodostaman kokonaisuuden liikuteltavuus ja eri ympäristöissä toimivuus toteutuu. Erityisen tärkeän testauksesta teki myös se, että vain kokonaisuuden osia oli ehditty käyttää keväällä 2009 työpajoissa ja satutunneilla. Nyt käyttöön saatiin koko paketti kaikkine osineen.

Musiikkileikkikoulunopettaja Annukka Knuutila testasi kokonaisuutta viikon ajan opetusryhmissään. Testaus tapahtui 15 ryhmässä, joissa oli yhteensä noin 120 2-6 -vuotiasta lasta. Opetusta tapahtui neljässä eri opetustilassa, ja kaksi ryhmistä oli kehitysvammaisten lasten ryhmiä. Knuutila on opettanut 25 vuotta ja on koulutukseltaan myös musiikkiterapeutti. Testaus on hyvin kattava suuren oppilas- ja ryhmämäärän vuoksi sekä siksi, että opetusta tapahtui useassa eri kohteessa, jolloin myös kokonaisuuden liikuteltavuus tuli testatuksi. Monipuolisen koulutuksensa ansiosta Knuutila myös katsoo toimivuutta monesta eri näkökulmasta. Pyysin Knuutilaa erityisesti kiinnittämään huomioita asukokonaisuuden käytettävyyteen ja miellyttävyyteen, kokonaisuuden tarjoamaan inspiraatioon ja innostavuuteen, kokonaisuuden liikuteltavuuteen sekä osien erilaisiin käyttömahdollisuuksiin. Jaoin saamani testausaineiston (Knuutila 2009) kolmeen pääluokkaan *toimivuus ja käytettävyys*, *inspiraatio ja innostavuus* sekä *käyttömahdollisuudet*. Pääluokkien alla on lisäksi tarpeen mukaan alaluokkia.

Toimivuus ja käytettävyys

Kuusipuku

Kuusipuku on miellyttävä ja kevyt päällä, mutta hankala pukea, eikä pukeminen onnistu kesken tunnin, jos on yksin lasten kanssa.

Kestävyys

Testikäytön aikana kuusipuvun, asusteiden ja alustan muodostamaa kokonaisuutta käytti 120 lasta, eikä kulumisesta juuri ole jälkeä. Ainoastaan Syksy-huivissa jotkut huovutuksessa irrallisiksi jääneet langat olivat katkeilleet.

Liikuteltavuus

Liikkuvalle opettajalle kokonaisuus on oiva väline, mutta kuljettamisessa likaantumisen vaara on suuri. Likaantumista voisi estää esimerkiksi vedenpitävällä pussilla, johon alustasta muodostuvan paketin voisi laittaa kokonaan. Olisi myös parempi jos paketti mahtuisi pienempään tilaan ja olisi lyhyempi. Kantamista helpottaisi, jos pake-
tin saisi repuksi selkään. Kun opetuspaikka vaihtuu usein, on erityisen tärkeää, että kokonaisuus on nopeasti pakattavissa. Olisi myös hienoa, jos osat olisivat nopeasti pestävissä ja kuivattavissa.

Inspiraatio ja innostavuus

Kuusipuvun, asusteiden ja alustan muodostama kokonaisuus on hyvin innostava sekä lapsille että opettajalle. Lasten mielikuvat avaavat myös opettajan silmät näkemään, kuinka yksipuolisesti itse ajattelee. Kokonaisuus on inspiroiva ja motivoiva ja vain aikuisen mielikuvitus rajoittaa käyttöä.

Metsäteema

Metsäteema on käytössä helppo, koska on olemassa niin paljon teemaan sopivia lauluja ja loruja siihen liittyvistä aiheista kuten metsästä, eläimistä, vuodenaajoista, luonnonilmiöistä.

Aistit

Musiikkiopetuksessa ja musiikkileikkikoulussa on ääniä ja kuuntelua niin paljon, etteivät asusteiden ja alustan äänitehosteet olleet tarpeellisia, mutta tuntoaistimukset olivat tärkeämpiä. Lapset lähtivät heti koskettelemaan pintoja ja nauttivat uudelta virikkeestä (kuva 45).

Mielikuvitus

On hyvä, että asusteet kuvaavat vuodenaikoja viitteellisesti eivätkä ole liian tarkkaan sidottu siihen, mitä ne ”oikeasti ovat”. Näin ollen ne voivat olla mitä vaan, koska lapsen mielikuvitus on rajaton. Lapsilta kysyttäessä vastauksia on lukemattomia. Opettaja voi harkintansa mukaan rajata vastauksia faktoin tai lähteä liikkeelle lapsen mielikuvista, mitä ne sitten ovatkin. Näin on helppo toteuttaa lapsilähtöisiä aiheita.

KUVA 45. Lapset ja vuodenaika-alusta

Käyttömahdollisuudet

Kokonaisuudessa on niin paljon materiaalia, ettei viikossa ehdi käyttää kuin murto-osaa. Koska materiaalia on paljon, esimerkiksi päiväkodissa kokonaisuuden voisi jakaa useamman opettajan kesken. Musiikkileikkikouluopetuksessa puolestaan materiaalia riittäisi koko lukukauden mittaiseen teeman tutkiskeluun.

Kuusipuku

Kuusipuku oli hauska ja hupaisa opetustilanteessa sekä opettajalle että oppilaalle. Lapsille on yllätyksellistä ja hauskaa, kun ”ope joskus hassuttelee”. Puku oli myös monikäyttöinen. Sen liepeiden alle ja taskuihin sai tavaroita piiloon ja esimerkiksi tikan ääntä matkivasta helistimestä sai ensin vain äänen kuuluviin ja vasta, kun se kaivettiin taskusta, lapset näkivät mistä ääni tuli (kuva 46). Kuusipukua käytettiin myös kuvaamaan metsää ns. lattia-asetelmassa, jossa sininen kangas kuvasi lampea ja lisäksi oli kiviä jne.

KUVA 46. Kuusipuku ja tikka

Asusteet

Myös asusteita käytettiin lattia-asetelmissa ja niistä hävisi vaatemaisuus, kun ne laitettiin kasoihin lattialle ja kysyttiin, mikä niistä tulee mieleen. Syksy-huivi oli esimerkiksi lehtikasa jne. Asusteita käytettiin myös roolivaatteina lasten päällä ja niistä muodostui esimerkiksi prinssin tai haltian viitta. Asusteet tekivät lapsista perhosen, prinsessan, tikan ja jopa villisian tai vain laskeutuivat lapsen päälle lumipyrynä. Monipuolisimmaksi asusteeksi nousi Kevät-viitta, joka on erinomainen roolivaatteena ja sillä voi myös esimerkiksi peitellä lapset rentoutumisharjoituksissa. Viitta olisi testikäyttäjän mielestä riittänyt vaikka yksinäänkin. Viittaa voisi laittaa lenkkejä, joihin voisi kiinnittää erivärisiä huiveja vuodenaikojä kuvaamaan. Myös Syksy-huivia käytettiin paljon. Huivi toimi esteenä, jonka ali ryömittiin, sen reiät olivat taikaikkunoita ja jopa matojen esterata. Matolaulun aikana lapset pujottelivat rytmikapulaa rei'istä niin, että ”mato” kulki huivin päästä päähän. Negatiivista sanottavaa asusteista oli vähän. Syksy-huivissa olevat marjapallot voisi sijoitella tasaisesti koko matkalle sen sijaan, että ne olisivat vain päissä. Näin niitä riittäisi kaikkien lasten kohdalle, jos lapset istuvat huvin pitkällä sivulla. Talvi-ponchoon solmitut silkkihuivit puolestaan oli hankalaa solmia takaisin kiireessä ja huonosti solmittuina ne tippuivat helposti.

Opetuskäyttö

Lapset saivat harjoitella itsenäistä esiintymistä, kun asusteita käytettiin roolivaatteina vuoronperään jokaisen päällä. Lapsille voisi opettaa värioppia ja harjoitella sorminäpäräyttä, jos pakettiin lisäksi poppana- tai matonkudepätkiä, joita voisi pujottaa ja sitoa esimerkiksi viitan reikiin. Asusteiden reiät auttavat myös musiikkiopetuksessa tärkeässä sormien eriyttämisessä, jolla saadaan sormet toimimaan erikseen itsenäisesti. Musiikkiopetukseen kokonaisuudesta saa muutenkin rajattomasti aineistoa. Etenkin pienten lasten musiikkiopetukseen se on erinomainen apu. Esimerkkinä kanteleensoitonopetus, jossa käytetään apuna marjoja kuvaamaan eri sointuja (kuva 47). Nämä marjat, mansikka, mustikka ja lakka, voidaan löytää Kesä-liivin napeista sekä alustan kesäosiosta. Erityisen kätevä lasten on soittaa, kun nappeja osoitetaan alustasta, jolloin katsetta ei tarvitse nostaa kauas kanteleesta ja sormista, joita aloittelevien soittajien pitää vielä aika tarkkaan seurata.

KUVA 47. Alusta kanteleensoitossa

Terapia

Terapeutin näkökulmasta kokonaisuus tarjoaa mahdollisuuksia hienomotorististen valmiuksien kehitykselle sekä neurologiselle kuntoutukselle. Erityisesti huovutettu huivi on reikineen erinomainen väline sormien hienomotoriikan harjoittamiselle erilaisten pujotustehtävien muodossa.

Lähestymistapa

Välillä testikäytön aikana irtaannuttiin kokonaisuuden alkuperäisestä teemasta ja keuhkoihin jotain aivan muuta. Lapset koottiin silmät kiinni lattialle kasaan ”jäätelöannokseksi”, sitten asusteita liikuteltiin lasten päällä niin, että ne koskettivat lasten kasvoja. Kevät-viitta oli minttukastiketta, syksy-huivi mansikkahilloa ja talvi-poncho kermavaahtoa. Lopuksi oli vielä päälle ”ripoteltu strösseleitä” rummuttamalla lapsia kellopelin soittoon käytettävillä malleilla.

6.3 Kuusipuvun käyttö Kulttuurikaruselli-toiminnassa

Kuusipukua on käytetty testikäytön lisäksi myös muissa tilanteissa, joissa sen monipuolisuutta ja toimivuutta on päästy kokeilemaan. Pukua käytettiin Kulttuurikarusellin toiminnassa keväällä 2009 Kuopion kaupunginkirjaston satutunneilla sekä Kuopion kaupunginorkesterin lastenkonsertissa. Pukua käytettiin myös konserttiin liittyneissä työpajoissa, joista lisää arvioinnin yhteydessä. Nostan seuraavissa kappaleissa kursivilla esille käyttäjiltä saatua palautetta.

Kuusipukua kokeiltiin kirjaston Metsän siimeksessä -satutunnilla, jonka aihe oli Metsän väen talviliikuntaa (kuva 48). Satuja luki Maileena Sorvali ja paikalla oli noin 50 päiväkotilasta sylilapsesta 5-vuotiaisiin. Olin itse seuraamassa ja valokuvaamassa tuntia. Sorvali luki mm. sadun Erilainen pupu, jonka aikana hän pukeutui valkoisiin hanskoihin ja sukkiin, jotka löytyivät puvun taskuista (kuva 49). Sorvalin ensireaktiot puvusta olivat erittäin positiiviset ja satutunnin jälkeen hän edelleen piti puvusta kovasti. Puku oli hänen mielestään *kevyt ja miellyttävä päällä. Taskuja* hän olisi toivonut *lisää* ja ne olisivat saaneet olla *isompia*. Lasten mielestä *puku kuvasi suurta lehteä tai puuta*.

KUVA 48 ja 49. Kirjaston satutunti. Maileena Sorvali

Toisen kerran pukua käytettiin kevätviitan kanssa Satutunnilla ”Tapijon talossa” 18.3.2009 Tällöin en itse ollut paikalla, mutta sain Sorvalilta palautetta sähköpostitse. Lapsia oli ollut paikalla 39. Tunti oli käsitellyt itse Tapiota, ja Sorvali oli lukenut Tapijon esittelyä Elina Rannan kirjasta Haltijoitten mailla, maahisten majoissa sekä lue-
nut osan Leena Laulajaisen uudesta kirjasta Noitasiskot. Puvusta Sorvali antoi palau-
tetta näin: ”Puku *toimi hyvin näinkin maskuliinisessa osassa*. Minulla oli taskuissa
koristeita, joita Tapio laittoi viittaansa hyvällä tuulella ollessaan, ja pari hattua Tapijon
mielentiloja ilmentämään.”

Kuusipukua käytettiin myös Kuopion kaupunginorkesterin Eläinten karnevaali -
lastenkonsertissa 23.4.2009, jossa sitä piti yllään juontajana/kertojana toiminut näytte-
lijä Petteri Hynönen (kuva 50). Pyysin Hynöseltä palautetta, sillä halusin tietää, kuin-
ka puku toimii myös tällaisessa esiintymistilanteessa. Hän on erittäin hyvä palautteen
antaja myös siinä mielessä, että näyttelijänä hänellä on kokemusta erilaisista toimivis-
ta ja kenties ei niin toimivista esiintymisasuista. Pyysin hänen mielipidettään kuusipu-
vun vaikutuksesta roolin muodostamiseen ja eläytymiseen, puvun käyttömukavuudes-
ta sekä soveltuvuudesta esiintymisasuksi. Hynösen (2009) mukaan puvusta syntyi
selvä mielikuva hahmosta ja puku sopi hyvin esityksen maailmaan. Puvussa oli hänen
miehestään *hyvä liikkua*, mutta *huppua* hän ei pystynyt käyttämään sillä se *haittasi*
kuulemistä ja kavensi näkökenttää. Hän ei kuullut orkesteria eikä nähnyt kapellimes-

taria riittävän hyvin. Lisäksi konserttialin valoista johtuen huppu olisi *varjostanut kasvoja* niin, ettei yleisö olisi nähnyt kasvoja. Hynönen kuitenkin arveli, että erilaisissa valoissa esimerkiksi teatteritilassa ja toisenlaisessa esityksessä hän olisi voinut käyttää huppuakin.

**KUVA 50. Eläinten karnevaali -konsertti, Petteri Hynönen ja Sascha Goetzel
Kuva: Vicente Serra**

Kekäläinen kommentoi kuusipuvun visuaalista toimivuutta, sillä hän oli seuraamassa konserttia katsomon puolella. Puku oli Kekäläisen mukaan tarpeeksi *näyttävä*, kun sen ei ollut tarkoituskaan olla raflaava. Hän kuitenkin harmitteli, ettei näyttelijä käyttänyt huppua, mikä olisi tehnyt vaatteesta vielä näyttävämmän. Hänen mielestään huppua olisi voinut käyttää edes välillä, esimerkiksi kun näyttelijä istui lavalla mutta ei ollut varsinaisesti esiintymisvuorossa. Vaatteen *väritys oli onnistunut* ja eri sävytkin tulivat lavavaloina kauniisti esille. Puku sopi Kekäläisen mielestä erinomaisesti näyttelijän keksimälle roolihahmolle 250-vuotiaalle Kullervo Kuuselle, sillä se näytti *metsäiseltä ja naavaiselta*. Kekäläinen sanoi, ettei keksi mitään asua, joka olisi toiminut tässä tilanteessa paremmin. (Kekäläinen 2009c.)

6.4 Arviointi FEA-malliin peilaamalla

Kuusipuvun, asusteiden ja alustan muodostama kokonaisuus onnistui hyvin ja siinä toteutuivat kaikki FEA-malliin keräämäni vaatimukset (kuvio 3, s. 26). Kuusipuvussa vaatimukset toteutuivat parhaiten *toimivuuden* osalta, vuodenaika-asusteissa taas *esteettisyyden* osalta. Perustellusti olinkin tinkinyt vaatimuksista juuri toisin päin. Ilmaisevuudesta ei tarvinnut tinkiä minkään vaatekappaleen kohdalla. Myös alustassa toteutuivat vaatimukset kaikkien FEA-mallin osa-alueiden osalta. Muutama kehitysehdotus kuitenkin tuli toimivuuden osalta.

Myös toimeksiantajaltani Tiina Kekäläiseltä (liite 4) saatu palaute oli pääosin positiivista. Hänen mukaansa asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin. Kekäläisen mielestä teemallisuus tuli kokonaisuudessa hyvin esille, mutta se ei kuitenkaan sido ainoastaan suunniteltuun teemaan, vaan antaa paljon erilaisia mahdollisuuksia. Kokonaisuus antaa hyvin virikkeitä ja on innostava. Osat eivät alleviivaa eivätkä anna liikaa valmiita vastauksia, joten niitä voi käyttää hyvin vapaasti ja monipuolisesti.

Ilmaisevuus

Kekäläinen käytti kuusipukua työpajoissa ja hänen mukaansa puku antoi hyvän fiiliksen ja *auttoi eläytymään rooliin*. Se päällä oli helppo ”hassutella” lasten kanssa. *Materiaalivalinnat* ovat hänen mielestään onnistuneita ja valittujen *värien* kera tukevat *ilmaisevuutta* tuoden esille haluttua *teemaa* sekä *vuodenaikoja*. Myös puvun ”riekaleinen” ulkomuoto sopii *metsäteemaan*, eikä vaateen mahdollista repeämistä tai kulumista huomaa helposti. Vaikka käytetty materiaali on kevyttä ja pehmeää, se muodostaa kuitenkin tarpeeksi näyttävän kokonaisuuden jopa konsertin esiintymisasuksi. Vuodenaika-asusteet ovat Kekäläisen mukaan myös onnistuneet. *Tunnelma muuttuu* tarpeeksi asustetta vaihtamalla ja asusteet kuvaavat hyvin haluttua *vuodenaikaa*.

Asusteet ja alusta *innoittavat* monipuoliseen toimintaan, kuten testikäyttö osoitti. Kekäläinen totesi, että alustaa voi käyttää johdatteluna ja innostajana tanssiin, soittoon, maalaukseen tai vaikka tarinan tekemiseen. Lapsille saa tekemistä ja tutkimista niin silmät kiinni kuin aukikin. Taskut ovat erityisen kivat lapsille tutkia.

Toimivuus

Kuusipuku *ei rajoita liikkumista* ja on saamani palautteen mukaan *kevyt ja miellyttävä*. Kekäläisen mielestä puvun malli on hyvä. Erityisesti hän piti sen pituudesta, kun ei tarvinnut miettiä, miten päin kumartelea ja niin ollen myös pyllistelee. Havaintojeni perusteella pukua on myös *helppo pitää yllä*. Kekäläisen mukaan vaatteessa *pystyy liikkumaan* hyvin ja jopa tanssimaan. Kukaan käyttäjistä ei ole myöskään joutunut korjailemaan vaatetta käytön aikana. Puku *sopii erikokoisille ihmisille ja molemmille sukupuolille*, kuten valitsemieni koehenkilöiden avulla totesin (ks. s. 63). Puku on *kestävä ja monikäyttöinen*. Se toimi musiikkileikkikoulussa ja työpajoissa erinomaisesti sekä myös konsertissa, vaikka en suunnittelussa suoranaisesti ottanutkaan tällaista käyttöä huomioon. Puvussa olevat taskut ovat saaneet erityisen hyvää palautetta monikäyttöisyydestään, on toivottu että niitä voisi olla enemmänkin.

Ajatus, että kuusipuvun alla pidetään omia vaatteita, on ollut hyvä ratkaisu. Pukua ei ole tarvinnut pestä ja kuten Kekäläinenkin sanoo, se toimii hyvin myös monenlaisten omien vaatteiden kanssa. Itse suosittelen kuitenkin käytettäväksi tummia ja yksivärisiä vaatteita. Puvun *pestävyys* on testattu ja *kuljettaminen on helppoa*, koska vaate ei rypisty tai vaadi muutenkaan erityistä huomiota kuljetuksen aikana. Sen voi heittää vaikka laukun pohjalle ja se on välittömästi käyttövalmis, kun sen ottaa esille. Käyttäjien mukaan *puettavuudessa* olisi hieman parantamisen varaa. Puuvillakangas on karhea ja tahtoo tarttua omiin vaatteisiin kun pukua vetää ylle. Myös pään yli vetäminen on joidenkin mielestä ollut hieman hankalaa. Kekäläinen ehdotti liukasta vuoria helpottamaan puettavuutta.

Osa vuodenaika-asusteita *rajoittaa* hieman *liikkumista*. Asusteet ovat myös *kuumempia päällä* paksujen *materiaaliensa* vuoksi. Väliaikaisessa käytössä nämä eivät kuitenkaan tuntuneet olevan suuria ongelmia. Asusteiden *pukeminen* puolestaan on helpompaa kuin kuusipuvun ja se onnistuu myös lasten läsnä ollessa. Kekäläinen toteaa myös, että asusteet ovat käytössä *monipuolisista* ja toimivat hyvin ilman kuusipukuakin. Tämä todettiin myös testikäytössä, missä asusteille löytyi paljon muuta käyttöä päällä pitämisen lisäksi.

Alusta on *monikäyttöinen*: lapset voivat istua sen ympärillä ja päällä, alusta voi olla seinällä tai pöydällä. Alustassa *pohjamateriaali* oli ainut, johon en ollut tyytyväinen. Ei riittänyt, että olin valinnut siihen paksunnan puuvillakankaan kuin sisäpuolelle ja värjännyt sen tummemmalla sävyllä. Materiaaliksi olisi pitänyt valita esimerkiksi Ens-

tex- tai jopa vahakangas, jotta pinta olisi ollut likaa hylkivä. Samaa toivoi Kekäläinenkin. Samalla olisi voinut myös miettiä materiaalia, joka ei olisi liukas, jotta alusta pysyisi paremmin paikoillaan. Kekäläisen palautteen mukaan eniten kehittämistä oli kokonaisuuden *pakkaamisessa*. Hän toivoi, että alusta olisi kuljetusta varten ja kompaktimpi. Täytyy myös varmistaa, että tavarat pysyvät sisällä. Lisäksi Kekäläinen toivoi, että jokaisella asusteella olisi oma pussi, jolloin pakettia avatessa, lapset eivät näkisi heti kaikkea. Pussien availu on lisäksi lapsista mukavaa.

Esteettisyys

Kuusipuvun *värimaailma* on harmoninen ja puku sai visuaalisuudestaan katsojilta hyvää palautetta, kun se työpajojen yhteydessä näkyi MTV3:n uutisissa. Puvun materiaalina käytetty sideharso on *kevyttä ja pehmeää*. Asusteiden *materiaalit* ja pintastruktuurit ovat mielenkiintoisia ja keskenään hyvin erilaisia. *Moniaistisuus* ei kuusipuvussa toteutunut kuuloaistin osalta, sillä en tahtonut käytettävyyden ja mukavuuden kärsivän. Ajattelin myös, että saattaisi olla häiritsevää, jos kuusipuvussa, jota käytetään koko ajan, olisi joku ääniefekti. Sen sijaan asusteiden osalta Kekäläinen kehui *moniaistisuuden* toteutumista. Tuntoaistille löytyy paljon ärsykeitä materiaalien ja pintojen kontrasteista. Näköaisti on otettu huomioon monipuolisesti eri pintastruktuureissa, materiaaleissa ja väreissä. Äänet eivät ole voimakkaita, mutta kuuntelutaidon kehittäminen alkaakin hiljaisuuden kuuntelemisesta.

7 POHDINTAA

Mielestäni suoriuduin hyvin tavoitteestani suunnitella ja toteuttaa lastenkulttuuritoimintaan soveltuva asukokonaisuus ja alusta ja itse olen tyytyväinen lopputulokseen kokonaisuutena. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa toimi hyvin. Tavoitin hänet aina tarvittaessa ja hän oli aina valmis auttamaan. Hänestä oli todella paljon hyötyä asiantuntijana ja sain hänen kauttaan myös paljon kontakteja, jotka edistivät ja helpottivat työtäni. Olen erityisen onnellinen, että myös kaikki kokonaisuuteen tutustuneet ja sitä tai sen osia käyttäneet eri alojen ammattilaiset ovat olleet siitä innostuneita. Vaikka tavoitteena olikin luoda monikäyttöinen ja monipuolinen kokonaisuus, sen käytön todellinen monipuolisuus ja laajuus oli minulle suuri yllätys. En olisi voinut kuvitella, että viikon testikäytössä ehdittiin käyttää vain osaa kokonaisuuden osista ja raapaista vain pintaa kaikista käyttömahdollisuuksista. Voi siis kuvitella, että kokonaisuudesta riittäisi tekemistä päiväkodille kuukausiksi.

Kaikista kokonaisuuden osista tuli hyvin pitkälti suunnitelmieni mukaiset ja vaikka parannettavaakin on, osat toimivat hyvin. Itse olen erityisen tyytyväinen kuusipukuun sekä asusteista syksy-huviin. Kesä-liivistä pidän vähiten. Sen suunnittelussa tuli kiire ja vaikka idea onkin mielestäni hyvä, toteutus ontuu. En ehtinyt perehtyä solmimis-tekniikkaan kunnolla enkä tehdä tarpeeksi kokeiluja. Osa-alue, jossa olisin erityisesti voinut parantaa, olikin aikataulut. Tein monia aikatauluja, joissa en kuitenkaan pysynyt.

Havainnointi oli aineistonkeruumenetelmänä työssäni toimiva valinta. Löyhästi strukturoituna se jätti sopivasti tilaa löytää uusiakin asioita, joita ei olisi etukäteen osannut hakeakaan. Valokuvia olisin halunnut ottaa enemmän, mutta monien vanhempien kielteinen suhtautuminen vaikeutti kuvaamista. Koska musiikkileikkikoulu- ja satutuntien havainnointi sekä niihin liittyneet keskustelut käsitteivät lähinnä ohjaajia, oli Tunnetko vuodenajan -kokeilu hyvä lisä aineiston keräämiseen. Kokeilun aikana sain kontaktia lapsiin ja myös heidän näkökulmaansa esille. Olisi ollut mukava keskittyä lapsiin enemmänkin ja saada palautetta myös valmiista tuotteista. Lapset kun ovat kokonaisuuden kohderyhmä vaikkakaan eivät varsinaisesti käyttäjiä. Olisi voinut tehdä esimerkiksi pieniä haastatteluja tai pitää juttutuokioita konsertissa ja satutunneilla olleiden lasten kanssa. Tämä olisi kuitenkin vaatinut paljon aikaa, valmistautumista ja järjestelyjä. Jos opinnäytetyötä olisi ollut tekemässä kaksi ihmistä, tällaiseen olisi ollut aikaa.

Olin itse seuraamassa testiviikon ensimmäisiä tunteja. Lapset lähtivät heti kokeilemaan ja tunnustelemaan alustan materiaaleja, varsinkin kevätosion reiät olivat mielenkiinnonkohteina. Koin, että työni oli onnistunut, kun lapset osoittivat heti kiinnostustaan ja huomasin, että heidän teki mieli tutkia ja tunnustella. Koin myös yllättävän onnistumisen hetken, josta tosin kuulin vasta jälkikäteen. Yksi ryhmän tytöistä ei millään halunnut jäädä tunnille ja oli uhannut äidilleen lopettaa muskarin kokonaan. Samana iltana tytön äiti kuitenkin soitti opettajalle ja sanoi, että tyttö oli tullut kotiin aivan innoissaan eikä lopettamisesta ollut enää tietoakaan. Aikaansaannokseni siis selvästi motivoi ja inspiroi lapsia.

Opinnäytetyön aikana koin sekä innostuneisuuden että täydellisen epätoivon hetkiä. Aihe ja lopulta myös itse työ olivat kuitenkin kiinnostavat ja nautin erityisesti siitä,

kuinka hyvin valitsemani suunnittelumalli sopi työhöni ja todella auttoi pitämään suunnittelun oikeassa kurssissa. Opinnäytetyö oli laaja ja vaati paljon työtä, mutta onnistunut lopputulos on kyllä kaiken panostuksen arvoinen. Oli mielenkiintoista tehdä käyttövaatetta, joka oli myös esiintymisvaate. Asukokonaisuuden toimivuudesta käyttäjän näkökulmasta sain paljon palautetta ja tietoa, mutta lasten näkökulma jäi valitettavan suppeaksi.

Aihetta olisi voinut tutkia vaikka kuinka paljon ja minua olisi erityisesti kiinnostanut tutkia moniaistisuutta tarkemmin vauvojen näkökulmasta tai lasten, joilla jokin aisteista ei toimi kunnolla. Myös kokonaisuuden käyttö kehitysvammaisten lasten kanssa avasi uusia ovia tutkimukselle ja kehitykselle. Nämä suunnat olisivat kuitenkin vie-neet minut kauas omasta alastani. Tässä olisikin oiva tutkimuskohde erialojen väliselle tutkimusyhteistyölle.

Pohdimme toimeksiantajan kanssa jatkokäyttöä ja päätimme muokata ja täydentää kokonaisuutta vielä ajan kanssa. Itse teen tarpeellisiksi kokemamme korjaukset. Lisään esimerkiksi jokaiselle vuodenaika-asusteelle oman pussin, mikä mm. helpottaa asusteiden käyttöä irrallaan kokonaisuudesta. Kekäläinen puolestaan kokoaa mukaan teeman mukaisia lauluja, loruja, musiikkia, musiikkiliikuntaohjeita jne. Haluamme että paketti on mahdollisimman hyvä kokonaisuus, jolloin se hyödyttää käyttäjiään parhaiten. Sitten kokonaisuus laitetaan kiertoon halukkaisiin päiväkoteihin puoleksi vuodeksi kerrallaan. Ensin Kekäläinen kuitenkin käyttää kokonaisuutta Kuopion kaupunginorkesterin Oopperaa oppimassa -taidekasvatusprojektissa keväällä 2010. Kekäläinen vetää 16 esikouluryhmälle Ollaanko oopperaa? -työpajoja, joissa lasten kanssa tehdään vuodenaikaooppera. Kekäläinen pukeutuu itse kuusipukuun ja neljä pääroolia esittävää lasta pukeutuvat vuodenaika-asusteisiin. Alustaa käytetään työpajojen alussa tunnelmaan virittäytymisessä ja esimerkiksi silkkihuveja oopperaan kuuluvassa lumihiutaleiden tanssissa.

LÄHTEET

Anttila, Pirkko 1998. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Jyväskylä: Akatiimi Oy, 218 - 221, 224 - 227.

Bicât, Tina 2006. The Handbook of Stage Costume. Ramsbury: Crowood, 7 - 8, 10, 16 - 17, 41.

Déribère, Maurice 1959. La couleur dans les activités humaines. Paris: Dunod.

Gillette, J. Michael 1997. Theatrical Design and Production. Mountain View, CA: Mayfield, 377, 383.

Hintsanen, Päivi 2008. Coloria.net Internet-sivusto. WWW-dokumentti.
<http://www.coloria.net/kulttuurit/vuodenajat.htm>. Sivü päivitetty 28.7.2008.

Hirvikoski, Reija 2009. Rooli + vaate = hahmo. Esityksen kokonaisyhtälö. Teoksessa Teoksessa Hirvikoski, Reija (toim.) 2009. Puvut, Pirjo Valinen. Sastamala: Vammalan kirjapaino, 50.

Holt, Michael 1993. Costume and Make-up. London: Phaidon, 7, 38.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S., Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus, 56, 58, 104, 106.

Hynönen, Petteri 2009. Palautekysely sähköpostitse 14.9.2009. Freelance-näyttelijä.

Karppinen, Seija 2000. Käden taidot – taaperoiden tilkut, puupalikat, romut ja aarteet. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A., Ruokonen, I. 2000. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere: Finn Lectura, 54 - 55.

Kekäläinen, Tiina 2004. Moniaistisuus lapsen eheyttä vaalimassa. Jyväskylän yliopisto. Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Taidekasvatus. Pro gradu -tutkielma.

Kekäläinen, Tiina 2008. Suullinen tiedonanto 12.10.2008. Taidekasvatuksen suunnittelija. Kuopion kulttuuripalvelukeskus.

Kekäläinen, Tiina 2009a. Suullinen tiedonanto 26.1.2009. Taidekasvatuksen suunnittelija. Kuopion kulttuuripalvelukeskus.

Kekäläinen, Tiina 2009b. Suullinen tiedonanto 2.2.2009. Taidekasvatuksen suunnittelija. Kuopion kulttuuripalvelukeskus.

Kekäläinen, Tiina 2009c. Suullinen tiedonanto 15.6.2009. Taidekasvatuksen suunnittelija. Kuopion kulttuuripalvelukeskus.

Knuuttila, Annukka 2009. Suullinen tiedonanto 8.10.2009. Musiikkileikkikoulun opettaja, musiikkiterapeutti. Kuopion konservatorio.

Kulttuurikaruselli 2008. Kulttuurikarusellin Internet-sivut.
<http://kulttuurikaruselli.kuopio.fi/>. Luettu 12.10.2008.

Lamb, J. M. & Kallal, M. J. 1992. A Conceptual Framework for Apparel Design. *Clothing and Textiles Research Journal* 10 (2) 1992, 42 - 44.

Levo, Merja 2009. Kuvista näyttämöpuvuiksi. Teoksessa Hirvikoski, Reija (toim.) 2009. *Puvut*, Pirjo Valinen. Sastamala: Vammalan kirjapaino, 35, 39.

Museovirasto 2002. Museoviraston Internet-sivut.
<http://www.nba.fi/NATMUS/MUSEUM/Opetus2/antreanverkko.htm>. Sivut luotu 2002. Luettu 12.9.2009.

Novita 2007. Novita Oy:n Internet-sivut.
http://www.novita.fi/cms.php?cms_cname=neulemallisivu&nlm_id=80520. Sivut päivitetty 16.2.2007.

Rihloma, Seppo 1997. *Värioppi*. Helsinki: Rakennustieto Oy, 9, 85 - 86, 106 - 109.

Risikko, Tanja & Marttila-Vesalainen, Ritva 2006. Vaatteet ja haasteet. Helsinki: WSOY, 7 - 8.

Rusanen, S. & Torkki, K. 2000. Minusta jää jälki. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A., Ruokonen, I. 2000. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere: Finn Lectura, 43 - 45, 51.

Rusanen, S. & Torkki, K. 2001. Mistä on lapsen kuvat tehty. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A., Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn Lectura, 99 - 100.

Sorvali, Maileena 2009a. Suullinen tiedonanto 10.2.2009. Lasten- ja nuortenosaston osastonjohtaja. Kuopion Kaupunginkirjasto.

Wallin, Karin 2000. Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä. Helsinki: Lasten Keskus, 24, 40.

Weckman, Joanna 2004. Puku näkyväksi. Teoksessa S. Salmela & T. Vanhatapio 2004. Näyttämöpukuja. Jyväskylä: Gummerus 13 - 14.

VÄRI	YHDISTÄMINEN JOHONKIN		VAIKUTUKSET			LUONNE	SYMBOLISUUS		MERKIN- ANTAVUUS
	lunneperäinen	objektiivinen	psykologinen	fysiologinen	fyysinen		uskonnollinen (sakraali)	maailmallinen (profaani)	
PUNAINEN	rakkaus rikos synti	tuli veri	dynaaminen hermostuttava lämmittävä	ajatus toimintaa kiihottava lämmittävä mieltä kiihotta- va	silmiinpistävä	toiminnallisuus vitaalisuus	armollisuus heikkous lämmittävän rakkaus	rakkaus	pysähtyminen tulipalo
ORANSSI	hehku verenkuuhu	appeisiini auringonlasku tuli	kiihottava loistoa antava	ruuansulatusta edistävä tunteita kiihottava	silmiinpistävä	rauhattomuus tai ärsyttävyyys			kuumat osat
KELTAINEN	iloisuus	auringonvalo	dynaaminen henkimaailmaan liittyvä	hermoja, näköä ja tarmoa terästävä voi rauhoittaa	silmiinpistävä	iloisuus	oppi mahti tieto voima	säästäväisyys	vaara
VIHREÄ	vahingollisuus	luonto vihannus	lepo levollisuus rauhottava tasapainottava tuoreus turmellinen	hypnoottinen lievittävä rauhottava	silmiinpistävä	kärsivällisyys levottomuus	totuus uskollisuus uudesti- syntyminen	toivo pahansuopuus	apu
SININEN	avaruus kuuliakkuus	taivas vesi	ilmavuus keveys lappukuitavuus rakastettavuus selkeys viileys	levollisuus rauhottava	silmiinpistävä	levollisuus rauhallisuus	kuolemattomuus viisaus älykkyys	tiede viisaus	huomio
PURPPURA	komeus salaperäisyys	kukat	helakkuus hienous levollisuus raskasmielisyys	tyynnyttävä	mukautumaton	kunnioitavuus tyytyväisyys	arvokkuus	arvokkuus	
VIOLETTI	arvokkuus suru	ametisti kukat	viileys	tyynnyttävä	huonosti havaittava	raskasmielisyys surullisuus	katumus parannus toivo	katumus parannus	
VALKOINEN	kirjkaus uskonyhteyks vinkkiminen	kukat	kohtuullisuus puhtaus vaatimattomuus valoisuus	tyhyys	valaiseva	siisteys vaatimattomuus	hyvä puhtaus siveys viattomuus	hyvä puhtaus siveys viattomuus	viitoitus
MUSTA	murhe salaperäisyys	kuolema yö	suru	lepo	hämäry pimeys	huono mieli- kuvitus	loppu viimeinen	kuolema suru	ikäänkuin pohja

20.10.2009

PALAUTE METSÄN SIIMEKSESSÄ -KOKONAISUUDESTA

Kokonaisuus antaa hyvin virikkeitä ja on innostava. Kokonaisuus tai sen osat eivät alleviivaa eivätkä anna liikaa valmiita vastauksia, joten niitä voi käyttää hyvin vapaasti ja monipuolisesti.

Asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin. Teemallisuus tuli hyvin esille, mutta se ei kuitenkaan sido ainoastaan suunniteltuun teemaan vaan antaa paljon erilaisia mahdollisuuksia. Materiaalivalinnat ovat onnistuneita. Pestävyys täytyy vielä tarkistaa. Kun omat vaatteet pidetään alla ja asu on löysä, niin vaate tuskin hikoaa eikä pesua tarvita usein. Pesun tulee kuitenkin olla mahdollinen. Moniaistisuus toteutui erittäin hyvin. Kuuloaistille oli erilaisia ärsykeitä. Äänet eivät ole voimakkaita, ja vaikka talvesta puuttuu ääni kokonaan, se ei haittaa, sillä kuuntelutaidon kehittäminen alkaa hiljaisuuden kuuntelemisesta. Tuntoaistille löytyy paljon ärsykeitä: karhea/pehmeä, kevyt/raskas, paksu/ohut, ryppyinen/sileä, ehjä/reiällinen. Näköaisti on otettu huomioon monipuolisesti eri pintastruktuureissa, materiaaleissa ja väreissä.

Kuusipuvun malli on hyvä ja sopii erikokoisille ja –näköisille ihmisille. Se toimii hyvin myös erilaisien omien vaatteiden kanssa. Vaatteen ”riekaleinen” ulkomuoto on hyvä. Se sopii metsätunnelmaan, eikä haittaa jos vaate vaikke repeää tai kuluu käytössä, kun sitä ei niin helposti huomaa. Käytin asua vetäessäni työpajoja Kuopion kaupunginorkesterin kanssa. Mielestäni vaate toimi erinomaisesti tässä tarkoituksessa. Vaatteessa pystyy liikkumaan hyvin, jopa tanssimaan. Vaate oli miellyttävä ja kevyt päällä. Myös pituus on kiva, kun voi rauhassa kumarrella ja pyllistellä. Taskut ovat erittäin hyviä ja monikäyttöisiä, niitä voisi olla enemmänkin. Vaate antoi hyvän fiiliksen ja auttoi eläytymään rooliin. Se päällä oli helppo ”hassutella” lasten kanssa. Yksin pukiessa vaate oli hieman hankala, koska harsokolmiot jäävät ylös, jolloin aluskangasta jää näkyviin. Liukas vuori helpottaisi pukemista. Asu näkyi MTV3:n uutisissa ja sai visuaalisuudestaan katsojilta hyvää palautetta.

Vuodenaika-asusteet ovat myös onnistuneet. Tunnelma muuttuu tarpeeksi asustetta vaihtamalla ja asusteet kuvaavat hyvin haluttua vuodenaikaa. Asusteet ovat käytössä monipuolisia ja toimivat hyvin ilman kuusipukuakin.

Alusta on monipuolinen käytössä: lapset voivat istua sen ympärillä ja päällä, alusta voi olla seinällä tai pöydällä. Sitä voi käyttää leikkialustana vaikkapa nukeilla leikkiessä. Alusta myös innoittaa monipuoliseen toimintaan. Sitä voi käyttää johdatteluna ja innostajana tanssiin, soittoon, maalaukseen tai vaikka tarinan tekemiseen. Lapsille saa tekemistä ja tutkimista niin silmät kiinni kuin aukikin. Taskut ovat erityisen kivat lapsille tutkia.

Kuljetusta varten alustan pitäisi olla vettä hylkivä ja kompaktimpi, putki olisi hyvä saada lyhemmäksi. Täytyy varmistaa, että tavarat pysyvät sisällä. Jokaiselle asusteelle olisi kiva saada oma pussi. Kun paketti avataan, lapset eivät näkisi heti kaikkea. Pussien availu on lisäksi lapsista mukavaa.

Tiina Kekäläinen